శ్రీజగన్నాథపండితరాజ

విరచితములగు

పండితరాజ శతక శ్లోకములు

సంముఁగొన్నటి తెనుఁగుపద్యములును

శ్రీపరవస్తు వేంకట రంగాచార్య

అయ్యవారలుఁ గారిచేతఁ

పరిష్కరింపఁబడి స్వీయమయిన

యోగ్యముద్రాశాలయందచ్చుఁ

గూర్పింపఁబడి ప్రకటింపఁబడియె.

౧౮౭౦ సం॥ విశాఖపట్టణము.

ప్రకటకు — అ॥వె॥ శ్రీనివాసాచార్యులు.

చరన్వనాన్తే నవమఞ్జరీషు నషట్పదో గన్ధఫలీ
మజిఘ్రత్- సా కిం న రమ్యా స చ కిం న రన్తా బలీయసీ
కేవలమీశ్వరాజ్ఞా ||౫||

సపక్షపుటకం పీత్వా ఘూకో బకబకాయతే-
దివ్యామృతరసం పీత్వా గర్వం నాయాతి కోకిలః ||౬||

మలయాచలసంసర్గా న్న వేణుశ్చన్దనాయ
తే- అన్తస్సారవిహీనానాం రసః కే నోపజాయతే||

తరఙ్గమాలికాభిల ధిక్తే సాగర గర్జితమ్- యస్య
తీరే తృషాక్రాన్తాః పాన్థాః పృచ్ఛన్తి వాపికామ్ ||౮||

కింమాలతిమ్లాయసిమాంవిహాయ చుచుమ్బతు
ద్యాకుసుమం షడఙ్ఘ్రిః- లోకే చతుర్భిశ్చరణైః ప
శుస్స్యాత్షడ్భి రత్యర్థపశుర్న కింస్యాత్ ||౯||

నాయాతిచైవ భవదమ్బుకణాభిలాషా త్తా
రఙ్గడిమ్భకవరోఽమ్బుధరాన్తికం తే- కింతుత్వదీయ
ఘనతానరసత్వ లౌల్యా త్సోఽన్వేష సన్నికటి సార
సవత్సరాంసి||౧౦||

యావదేనం న జానాతి పారిజాతం మధువ్ర
తః- తావద్భ్రమణమేవాన్యకుఞ్జకుఞ్జేద్రుమేద్రుమే॥

త్రపాకాష్యాపూజయ్యా ద్గళితహృదయం దాడి
మఫలం సకాలం సంధత్తేహృదయమభిమానేన పన
సః- భయాదస్త్రస్తోయం తరుశిఖరజం లాఙ్గలి ఫలం
సముద్యాతేచూతే జగతిఫలరాజే ప్రసరతి॥౧౨॥

యెబిఆమునుకుళోద్గమాత్ప్రతిదినం తాృప
శ్రితాష్టట్పదా నైర్భాన్యన్నిఫలాద్బహిః కథమపిబా
దృష్ట్వానసమ్భాషనే- యెకీటాస్తపదృక్పథం నచా
తా స్తైన్వత్ఫలాభ్యన్తరే ధిక్తాన్వంచూతతరోపరాప
రపరిజ్ఞానానభిజ్ఞోభవాన్॥౧౩॥

హరిసఖరవిముక్తా రక్తనిక్తాహిముక్తాః పరి
ణతబదరాణీత్యాదరేణోపసృహ్య- సపదిసరసిధౌ
తాః ప్రత్యభిజ్ఞాయముక్తాః పరిహరతికిరాతీహస్తతా
న్నారఎవ॥౧౪॥

ఎణాద్యాః పశవః కిరాతపరిష త్పెష్టాహాగు

బ్రాహ్మణీ సంచారో౽త్రసనాగరస్య విషయాంచ్ఛ
స్త్రం ము సీనాం మునః - ధూమ్రనానపిసుగన్ధినాత్రవిపినె
దిక్చ్రక్రమామోదయన్ హ్యాపూలంచర్చదహ్యాతే తదుర
స్తాకస్త్రైశ్యాచక్రైహౌ॥౧౫॥

యస్మాదృతస్త్వ నానవరినాశయామేసకింలెన
భత్స్య విషాదముకకరోహి - విశ్వాఘిరామనంసిరదని
లవేషాః కైళాసశైశయగృశాంకుశలీభవన్తు॥౧౬॥

ఆవెదిరెప్పరషథం పరితః పుత్ర్యాభ్యాస్త్రారసా
లముకుశానిశమాశ్రయన్తే - పుల్కోచదుష్పలిపరిస్వ
యుదీనదీనోమీనోనమస్తకదమాంగళిపుఘన్యైతి॥

[illegible]
[illegible]॥

[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]

నచుప్స్యన శ్వస్తీనః స్వజీవతి కథం శ్రయతే తిదీనః॥౨౦

భో భోశ్చూత చిరాదయం మధుకరో విస్మృత్య
వృత్తిం నిజాం కాలం తావద్యన శుద్ధబుద్ధిరభవద్యే
న త్వయా పోషితః- తస్మింస్త్వయ్యధునా క్షుధావి
ధివశాద్విచ్ఛేదితే సోఽప్యహోః కాన్తారే ప్రతిపాదపం
పదశతం కుర్వన్పరిభ్రామ్యతే ॥౨౧॥

జీర్ణాః పర్ణసమూహాః ఫలమపి గళితం నిదాఘ
దాహేన- మాధవ తవ కరుణాతః పునరపి తరుణాయ
తే చూతః॥౨౨॥

వక్రే విధాతరి కథం విపదాం నివృత్తిః క్షేపర్తు
కంఠ శకర గ్రహణాచ్చ్యుతోఽపి- జాలే పునర్గ్రహతి
తస్య ఫరో వచాః ప్రస్నస్తలో ఽ [illegible] లోక తే
కిం చాన్యక్షేన [illegible] పికం వాల స్త్ర్యపి కి
పరస్త్రీ నో డరజేన కింవా- ఏకస్య శ్రద్ధచరితస్య పరో
రుహస్య నైషాం ప్రకాశనితాశయాతావిపత్తిః॥౨౩॥

రే రే చాతక సావధాన మనసా మిత్ర క్షణం

క్రోయతా మపేక్ష్యాదా బహుళా వసన్తి గగనే నసర్వ్వాది
నైకక్రమాః - కేచిద్వృష్టిభిరార్ద్రీయన్తి ధరణీం కైశ్చి
ద్వ్యాఘ్రా గమ్యతే యం యం పశ్యసి తస్య తస్య పుర
తో మా బ్రూహి దీనం వచః ॥ ౨౫ ॥

ఆబద్ధకృత్రిమసటా జటిలాంసభిత్తి రారోపి
తో మృగపతేః పదవీం యది శ్వా - మత్తేభకుమ్భతట
పాటనలమ్పటస్య నాదం కరిష్యతి కథం హరిణాధి
పస్య ॥ ౨౬ ॥

సన్త్యా నావికధోరణి ర్విపతితా మధ్యేజలం
సైపతిః పన్థాః పున్నాగదర్దురో ఘనఘనచ్ఛన్నశ్చ తా
రాపథః - ఘోఘో మారుత దుస్తరో జలనిధి శ్శీఘ్రం చనౌ
ర్వద్ధన స్తాం గిరిర్గ్గ్యా యహాతటం గమయ మాహా స్తైలపా
త్రైద్వయమ్ ॥ ౨౭ ॥

ఆమూలాగ్రనిబద్ధ కణ్టక తను ర్నిర్గన్ధ పుష్పో
ద్గమ శ్ఛాయాహీన శ్శ్రమహారిణీ నచఫలం క్షుత్క్షామ సన్త
ర్పణమ్ - బర్బూర ద్రుమ సాధుసంగరహితః పన్థానమా

క్రామసి త్వన్యేషాం ఫలశాఖినాం ఫలవతాం గుర్వీ
ప్రతిజ్ఞాయసే॥౨౮॥

వితర వారిద వారి దవాతురే చిరపిపాసిత
చాతకపోతకే - ప్రచలితే మరుతి క్షణమన్యథా క్వను
భవాన్ క్వ పయః క్వ చ చాతకః॥౨౯॥

ధారాధర ధరావారి ధారాభిః పూరితా
ఖగస్రోతః పుటద్రోణీ పూరణే కిం న తే శ్రమః॥౩౦॥

జలధర భవతశ్చరితం కిమిదం పూర్ణాఽపి పూ
రయసి - చిరయాపకసారఙ్గే పరిమితతృష్ణే న శీకరం
కిరసి॥౩౧॥

ధారాధరావివేకాత్త్వం ధావర్షసి వారిధౌ - చి
రాశ్రితం కణాతృప్తం చాతకం కిం న లోకసే॥౩౨॥

యే తపన కిరణశుష్కా స్తదను చ దావానలై
స్సందగ్ధాః - జలధర శిఖినోఽప్యేతే త్వజ్జలసేకేన
జీవన్తి॥౩౩॥

యావత్ప్రతిజలధరసమయస్తావత్ప్రవృద్ధిర్గమే

యశసీభవితా-కటినితటద్రుమపాతక్షపాటకమేకంచిర
స్థాయి॥ ౩౪॥

శ్రీమన్నవసస్త్రభవసంఘ్య్రదలో ప్రసూనానైనా
మధుపస్సకలో వనాలినస్సున్యః· అస్త్యేకమప్యతపసా
ష్యపదంతాంగతాం ఫ్రిష్ట్యం ఫలంచిరశిఖా పటలం ప్రసూ
నమ్॥ ౩౫॥

ఏకఏవఖగోమానీ చిరంజీవతు చాతకః-పిపా
సితో వా మ్రియతే యాచతేవా పురందరమ్॥ ౩౬॥

నైక్త్వహ్స్వయని మాధవస్తురురయం పాథోద
పాథోలనైరవ్యాజం పరిషిఞ్చకించిరయసేకాలః శిం
క్రామతి- మూలే ముక్త రసే దశే విగలితే శుష్కేత
థా వల్కలే కస్మై దాస్యసి కో గ్రహీష్యతిపరీతా
తత్కథంస్థాస్యసి॥ ౩౭॥

మనస్వీ మ్రియతేవాపి స్వోత్కర్షం నైవము
ఞ్చతి- అపి నిర్వాణ మాయాతి నానలో యాతిశీత
తామ్॥ ౩౮॥

చాతకేన తృషితేన యదమ్బు బిన్దుమాత్రమపి
ఫలం పరిలబ్ధమ్ - సైవతస్తదపి వాతనిపాతా దన్యతః
పతితమాస్యమపాస్య ॥౩౯॥

గర్జతాపి జలదేన వికీర్ణా శ్చాతకైర్జగృహిరే జ
లరేఖాః - దాతురాశ్రితజనాః పరుషోక్తీ రప్యసన్యగ
తికా హిసహన్తే ॥౪౦॥

శతెయత్ర హరిర్వసన్తి ?రమా మజ్జన్తి దిగ్దన్తి
నో మత్స్యాస్సన్తి తిమిఙ్గిలప్రభృతయో గర్భం దధా
త్యమ్బుదః - పర్యాప్తరయేణ శారాంశుశీతకిరణౌ యస్మిన్జ
తో మజ్జతః పాథస్తత్ర నసంపిబన్తి యది తే కిం దూష
ణం వారిధే ॥౪౧॥

స్వస్త్యస్తు విద్రుమవనాయ నమో మణిభ్యః క
ల్యాణమావహతు మౌక్తికశుక్తిమాలా - స్తోత్రం మయా
సకలమేవ ధనం పయోధే యద్వారుజైర్జఠరైర్న వి
దారితోస్మి ॥౪౨॥

నాత్రన్యాధశరాః పతన్తి పతితో నైవాత్ర దా

శానలోనై ప్రోచ్చావచభీతిరత్ర చపలా నైవాప్యతా వాగురా- ఇత్యాలోచ్య మురజ్ఞకేన విహితో నక్షత్ర వాధాశ్రయః కోజానాతి విధి ర్ద్విధాస్యతి పునస్స్వర్భానుదస్త్రప్రణామ్॥౪౩॥

సకలగుణనిధానం మాంవిహాయద్విరేఫాః పరిమళపరిహీనం హన్తచుమ్బన్తి ఘూర్తమ్- ఇతిమనసి విషాదం మాకృథా శ్చమ్పకో ద్వైచ్చ రిహ మధుపసమాజే కోవివేకావకాశః॥౪౪॥

పురన్దరపురే పురా రుచిరకాననే నన్దనేపి యమధురం మధు ప్రకటితారవో యోభవత్- ప్రశుష్కగళతాలుకో గళిత మఞ్జులాలాపక స్సఏవ మధుపోధునాబదరికారసంకాఙ్క్షతి॥౪౫॥

నన్దనజన్మా మధుపస్సురతరుకుసుమేషు పీతమకరన్దః- దైవాదవనిముపేతః కౌటజకుసుమే సమీహాతేవృత్తిమ్॥౪౬॥

తో ద్రైకల్పైరపికరుణయా భీమభానో నిహా

ఘుఘూలాకారవ్యరచిభవతా యాతరోరస్య పుష్టిః-
సాకింశక్యాజనయితుమిహ ప్రాప్య షెణ్ణైన వారాం
ధారాసారానపివికిరతావిశ్వతో వారిదేన॥౪౭॥

ఆఘ్రాతం పరిచుమ్బితం ముహురహో లీఢ
మప్పనశ్చర్వితం విక్షిప్తం భువినీరసేనమనసా తత్రవ్య
థాంమాక్రథాః- హేమమాణిక్య తదేతదేవ కుశలం యద
ద్యానరెణాముణా చాన్తస్సార నిరీక్షణ వ్యసనినా
చూర్ణీకృతం నాశ్యనా॥౪౮॥

ఏణాక్షీణాం వరకుచతటే చన్దనామోద ర
మ్యే యస్మైన్యకాన్తం విలసితమభూ న్మౌక్తికానాం క
లాపైః- సోఽయం గుఞ్జాసుఫలవలితో నైవ యో
గాదదానీం భిల్లీకణ్ఠేమరకతమణే కామవస్థాం గతో
సి॥౪౯॥

ఏణశ్రేణీ శశకనివహః శ్శల్యకానాం సమూ
హః కేకిప్యూహ శ్శ్రియతి వసతిం యత్ర కుత్రాపి కు
ఞ్జే సోఽయం ధన్యః కలయ సుకృతీ పాదపోఽభ్రంలి

షాద్రేః కృష్ణచ్ఛాయా మయ మనుసర దాతపాళ క
రీన్ద్రః॥౫౦॥

కీరాః పక్వ ఫలాశయా మధులిహః స్సౌరభ్య
లాభాశయా హంసాః పద్మవనాశయా బలిభుజో గృ
ధ్రాశ్చ మాంసాశయా- దూరాదున్నత పుష్పభార
నిచయప్రాప్త్యాసమాకర్షితా రేరే శాల్మలి పాదప ప్ర
తిదినం కేనత్వయా వఞ్చితః॥౫౧॥

విశాలం శాల్మల్యా నయన సుభగం వీక్ష్య కు
సుమం శుకస్యాసీద్బుద్ధిః ఫలమపి భవేదస్య సదృశమ్
ఇతి ధ్యాయన్నాస్తే ఫలమపి చ దైవాత్పరిణతం వి పా
కే తూలోఽన్తస్సపదిమరుతా సోఽప్యపహృతః॥

ఛేద శ్చన్దనచూతచమ్పకవనే రక్షా కరీర ద్రు
మే హింసా హంసమయూర కోకిలకులే కాకేషు లీ
లారతిః। మాతఙ్గాక్షర విక్రయ స్సమతులా కర్పూర
కార్పాసయో రేషాయత్ర విచారణా గుణగణే దేశా
య తస్మై నమః॥౫౩॥

వాపీ స్వల్పజలా సరో విలసనం నీచావగా
హోన్నాద స్స్వచ్ఛస్స్వాదుసుశీతలాత్రిపథగా వైదు
ర్గూహా దాగ్రజా- నీచైశ్శరతరోదుపాంస్ జలనిధిర్దుగ్ధా
షమాత్రం ముసై స్వర్నీఖిలు చాతకో జలముచాము
చ్ఛైః పయో వాఞ్ఛతి॥౧౪॥

ఉత్తుఙ్గైస్తరుభిః కిమేతదఫలై రాకాశసంస్ప
ర్శిభి ర్ధన్యోఽసౌ నితరా ముశీరవిటపీ సద్యాస్తసై తి
ష్ఠతి- ఏవం యఃకృతబుద్ధి రుద్ధతతరా ద్వ్యాత్రిలోలవీ
చీవ గాన్మజ్జన్తం జనముద్ధరామి సహసా తెనైవ ముజ్ఝా
వ్యహమ్॥౧౫॥

గన్ధాఢ్యాసౌ జగతివిదితా కేతకీస్వర్ణవర్ణా ప
ద్మభ్రాన్త్యారసిక మధుపః పుష్పమధ్యే పపాత- అన్ధీ
భూతః కుసుమరజసా కణ్టకైశ్ఛిన్నపక్షః స్థాతుం గం
న్తుంకథమపి సఖేనైవ సోఢుం సమర్థః ॥౧౬॥

నోమన్యే షణజన్మనఃక్షతమిదం నైవాఙ్కు
శోద్ఘట్టనం స్కన్ధారోహణ తాడనాత్పరిభవం నైవా

స్వదేశాగమమ్- చిన్తామోజని హన్త చేతసి పరం స్మృత్వా
దయూథం వనే సింహత్రాసితభీతభీరుకలభం కస్యా
స్సైకం సంశ్రయేత్ ||౫౭||

ఆరామాధిపతిర్వివేక వికలో నూనం రసానీ
రసా వాత్యాభిః పరుషీకృతా దశదిశశ్చణ్డాతపో దు
స్సహః- ఏవం ధన్వని చమ్పకస్య సకలే సంహారహే
తావపి త్వాం నిఘ్నన్నమ్పృతేనతో యదకుతో ఽప్యాది
ష్టృతో వేధసా ||౫౮||

ప్రారబ్ధే కుసుమాకరస్య పరితో యస్యోల్ల
సన్మఞ్జరీ పుఞ్జమఞ్జులగుఞ్జితాని రచయం స్తానాత
నోరుత్సవాన్- తస్మిన్నద్య రసాలశాఖిని దశాం దై
వాత్క్రశామఞ్చతి త్వం చేన్ముఞ్చసి చఞ్చరీకవినయం
నీచస్త్వదన్యోస్తి కః ||౫౯||

స్థితం నారెపథ్యాః క్షణమపి మదాన్ధేక్షణ స
ఖా గజశ్రేణీనాథ త్వమిహ జటిలాయాం వనభువి- అ
సౌ కుమ్భిభ్రాన్త్యా ఖరనఖర విద్రావితమహా గురుగ్రా

వద్గ్రామ స్స్వపితిగిరిగర్భే హరిపతిః॥౬౦॥

యస్మిన్ ఖేలతి సర్వతః పరిచలత్కల్లోల కోలాహలైర్మన్థాద్రి భ్రమణ భ్రమం హృదిహరి ర్దన్తావళాః పేదిరే- సోఽయం తుఙ్గ తిమిఙ్గిలాఙ్గ కబళీకార క్రియాకోవిదః క్రోడే క్రీడమకస్య కేళికలహః క్షుభ్యన్మహార్ణవో రాఘవః॥౬౧॥

నీరాన్నిర్మలతో జని ర్మధురతా రామాముఖస్య శ్రీనివాసో యస్య హారైః కరే పరిమళో గీర్వాణ చేతోహరః- సర్వం స్వం తవ మోహా మహాకవిగిరాం కామస్య చామ్భోరుహ త్వం చేత్ప్రీతి ముదీకరోషి మధుపేతత్త్వం కిమాచక్ష్మహే॥౬౨॥

యాతే షయ్యాచిరాన్నిద్రాఘుమిహిరజ్వాలాశతైశ్శుష్ఠాం గత్వా కం ప్రతిపాన్థ సంతతిరసౌ శంఖోపమాలాకులా- ఏవం యస్య నిరన్తరాధిపటలైర్నిత్యం వపుః క్షీయతే ధన్యం జీవనమస్యమార్గ సరసో ధిగ్వారిధీనాం జనుః॥౬౩॥

స్వర్లోకస్య శిఖామణిః సురతరుగ్రామస్య ధా-
మాద్భుతం పౌలోమీపురుహూతయోః పరిణతిః పు-
ణ్యావళీనామసి- సత్యం నన్దన కిం త్విదం సహృదయై-
ర్నిత్యం విధిః ప్రార్థ్యతే త్వత్తః ఖాణ్డవరఙ్గతాణ్డవన-
టో దూరేఽస్తు వైశ్వానరః॥౬౪॥

ఏకో విశ్వసతాం హరామ్యపఘృణః ప్రాణా-
నహం ప్రాణినామిత్యేవం పరిశిక్ష్య మాస్మ మనసి వ్యా-
ధానుతాపం కృథాః- భూపానాం భవనేషు కిం చ వి-
మలక్షేత్రేషు గూఢాశయాః సాధూనామరయో వస-
న్తి కతి న త్వత్తుల్యకక్షాః ఖలాః॥౬౫॥

పత్రఫలపుష్పలక్ష్మ్యా కదాఽప్యదృష్టం వృత-
ఞ్చ ఖలు శూకైః- ఉపసర్పేమ భవన్తం బర్బుర వద కస్య
లోభేన॥౬౬॥

తరుకులసుషమాఽపహరాం జనయన్తీం జ-
గతి జీవజాతార్తిమ్- కేన గుణేన భవానీ తాత హిమానీ-
మిమాం వహసి॥౬౭॥

లీలాలుణ్ఠిత శారదాపురమహాసమ్పద్భరాణాం ష్పురోవిద్యాసద్మవినిర్గళత్కణముషో వల్గన్తి చేతోహరాః- అద్యాశ్వాః ఫణినాం శకున్తశిశవో దన్తావళానాం శశాస్సింహానాంచ సుఖేనమూర్ధ్ని పదం న్యస్యన్తి సాలావృకాః||౧౮||

అపనీతపరిమళాన్తరకథే పదం న్యస్య దేవతరుకుసుమే- పుష్పాన్తరేఽపిగన్తుం నేచ్ఛసి చేద్భ్రమర ధన్యోఽసి||౧౯||

వనాన్తః ఖేలన్తీ శశకశిశుమాలోక్యచకితా భుజప్రాన్తం భర్తుర్భజతి భయహర్తుస్సపది యా- అహో యా సేయం సీతా దశవదననీతా హలధరైః పరీతా రక్షోభిశ్శ్రయతి వివశాకామపి దశామ్||౨౦||

దవదహనసకఠోరజ్వాలమాలాహతానాం పరిగళితలతానాం మ్లాయతాం భూరుహాణామ్-అయి జలధరశైలశ్రేణిశృఙ్గేషు తోయం వితరసి వద కోఽయం శ్రీమదస్తావకీనః||౨౧||

మూలం స్థూలమతీవ బన్ధనదృఢం శాఖాశ్శత
ఖ్యాం సలావాసో దుర్గమహీధరేఽరుచతె తత్రాస్తిభీతి
స్తైవ- ఏకః కింతు స నాగయంజనయతి స్వాన్తైమమా
ధిజ్వరం జ్వాలాభిర్జ్వలయూ భవన్నకరుణో దావాన
లోఘస్మరః॥ ౭౨॥

నాపేక్షా నచ దాక్షిణ్యం. న ప్రీతిర్నచ సంగ
తిః- తథాపి హరతే తాపం లోకానా మున్నతో ఘ
నః॥ ౭౩॥

సముత్పత్తి స్స్వచ్ఛే సరసి హరిహస్తే నివస
నం నివాసః పద్మాయా స్సురహృదయహారీ పరిమ
ళః- గుణై రతైరన్యై రపిచ లలితస్యామ్బుజ తవ ద్వి
జోత్తంసె హంసె యదిరతిరతీవోన్నతిరియమ్॥ ౭౪॥

సాకం గ్రావగణైర్లుఠన్తి మణయస్తీరెఽర్క
[illegible]మ్బోపమా[illegible]రెనీరచరైస్సమం సభగవాన్నిద్రాతి
నారాయణః- ఏవంవీక్ష్య తవావివెకమపిచ ప్రౌఢిం
పరామున్నతెః [illegible]ంనిన్దాన్యథవా స్తవాని కథయ. క్షీ

రార్ణవత్వామహహ్॥ ౨౫॥

కింఖలు రత్నైరేతైః కింపున రభ్రాయితేన
తేవవపుషా- సలిలమపియన్నతావక మర్ణవ వదనం
ప్రవయాతితృషితానామ్॥ ౨౬॥

ఇయతాం సంపత్తావపిచ సలిలానాం త్వ
మధునాసతృష్ణా మార్తానాం హరణీయదితా సారస
హసా- నిదాఘచణ్డాంశో కిరతి పరితోఙ్గారనికరం
కృశీభూతః కేషామహహ పరిహార్యానిఖలు తామ్॥ ౨౭

అయి రోషమురీకరోషి నోచేత్కిమపి త్వాం
ప్రతివారిధౌ వదామః- జలదేన తవార్థినా విముక్తా
న్యపితోయాని వహన్నహో జహాసి॥ ౨౮॥

న వారయామో భవతీం విశన్తీం వర్షానది
స్రోతసి జహ్నుజాయాః- నయుక్త మేతత్తు పురో
యదస్యాస్తరఙ్గలీలాం ప్రకటీకరోషి॥ ౨౯॥

పౌలోమీపతికాననే విలసతాం మన్దారభూ
మీరుహాం యేనా ఘ్రాయ సముజ్ఝితాని కుసుమా

ణ్యాంస్రసిత నిష్ఠ్యూతైః- తస్మిన్నద్య మధుప్రతే విధివ
శాన్యాధ్వికమాకాఙ్క్షతి ద్వంచెదణ్ణని లోభముష్ట్వణి
తదాకింత్వాంప్రతి బ్రూమహే॥౨౦॥

భుక్తాన్యాకాలపటలీ భవతానిపీతాన్యమ్బూ
నియత్ర నలినానినిషేవితాని- రేరాజహంస వద త
స్య సరోరుహాస్య కృతేన కేన భవితాని కృతోప
కారః॥౨౧॥

ఏణీగణేషు గురుగర్వనిమీలితాక్షః కింత్వృష్ణసా
రఖిలుఖేలసి కానవేఽస్మిన్- సీమామిమాంకలయ భి
న్నకరీన్ద్రకుమ్భ ముక్తామయీం హరివిహారవసున్ధ
రాయాః॥౨౨॥

యేన భిన్నకరికుమ్భవిస్థలస్ మౌక్తికావలిభి
రావృతా మహీ- అద్య తేన హరిణాన్తికే కథం కథ్య
తాంను హరిణా పరాక్రమః॥౨౩॥

జఠరజ్వలనజ్వలతా ప్యపగత శజ్కం సమా
గతాపిపురః- కరిణామరిణాహరిణా హరిణాలి హన్య

తాంతు కథమ్॥౨౭॥

నిసర్గాదారామే తరుకులసమారోపసుకృతీ
కృతీ మాలాకారో బకుళమపి కుత్రాపి నిదధే- ఇదం కో
జానీతే యదయమిహ కోణాన్తరగతో జగజ్జాలం క
ర్తా కుసుమభరసౌరభ్యభరితమ్॥౨౮॥

ఊనం మత్తగజైః కియద్భిరథవా యదపి ఛిన్నం
తుషారాద్రితటే శ్వస్థం శ్రీమజ్జభిక్షూణాం పవిత్రైః కృతం
కృతం కాననమ్- ఏకో౽యం గతా మహాయః పరము
రాహోదయస్తటతో పటక్షుణ్ణంలలితాంగాలతికా చా
వాగ్మినా దకహ్యాతే ॥౨౯॥

స్వస్వవ్యాపృతి మగ్నమానసతయా మత్తో
నివృత్తే జనే చఞ్చూకోటి విపాటితా ధరపుటో యం
స్యాప్యహం . . . . . - ఏకం కీర ఘోరమసారథమ
యం పీయూష మాస్వాదయ త్వం స్వం ప్రవివేశ
వారణక . . . రంఫతి గ్రామణీః ॥౩౦॥

రే చాఞ్చల్య జుషో మృగా . . . న గం కల్లో

లమూలాకులాం ఘాతామమ్బుధి కామినీం వ్యవహితాం స్వ
జ్ఞాపితుం వాక్యమ్- అత్రైవోద్భేదమ్బునిర్భరము
హివర్తైస్సమావర్తితో యద్వాగ్రిపుకసారతలః ప్రసర
న్నాం యయతో గజగ్రామణీః ॥౫౯॥

పిబస్త్వన్యం పోతత్వమిహామదదన్తావళి ధియా
ద్యగన్తానాథత్వే కిమితి హరిప న్తైషు పరుషాన్ - త్ర
యాణాం లోకానామపి హ్యగయవాహం పరివర
న్నయం ధీరం ధీరంధ్వనత నఘనీకో ఽఘరః ॥౬౦॥

ధీరధ్వనిం రంతే నీరద మొమూంసి తూంగర్భి- ఉ
న్నదవారణబుద్ధ్యా మధ్యగర్భం సముద్భాల ॥౬౦॥

లీలాముకులితనయనం సింహశిశోర్నయనం స
మాలసు- హరిణాతివిషమం హాకాం కరనాయక వ్య
తైరమ్ ॥౬౧॥

ఆపద్దతో ఒపి చ మహాశయ ప్రకృతిం విస్మా
రయత్య కృతపూర్వ ముదారభావమ్- కాలాగురుర్ద
హనమధ్యగత స్సమన్తా ల్లోకోత్తరం పరిమళం ప్రక

ఖీకరోతి॥ ౨॥

ఔదార్యం భువనత్రయేఽపి విదితం సంభూతి
రమ్భోనిధే ర్వాసో నన్దనకాననే పరిమళో గీర్వాణ
చేతోహరః- ఏవం దాతృగణాగ్రణీ స్సురతరో స్స
ర్వోఽపి లోకోత్తరా స్స్వాద్య దర్థి ప్రవ రార్థి తార్పణే వి
ధావేకో వివేకోఽయది॥ ౩॥

విశ్వాభిరామ గుణగౌరవ గుమ్ఫితానాం రో
షోఽపి నిర్మలధియాం రమణీయ ఏవ- లోకంపృణైః పరి
మళైః పరిపూరితస్య కాశ్మీరజస్య కటుతాఽపి నితా
న్తరమ్యా॥ ౪॥

నిష్పీడతు శిరీషకే చరతు వా కదమ్బే చిరం స
ముత్పతతు పఙ్కజే కురవకే కరోతు స్థితిమ్- దినం న
యతు కున్దకేషు రసాలకోరకమా న్న కస్స్మరతి కేవ
లం తవ గుణా న సౌ షట్పదః॥ ౫॥

ఖద్యోతోద్యోతితే రాత్రౌ యథా వస్తూపలబ్ధి
చన్ద్రిమాః- ఉదితే తు సహస్రాంశౌ నఖద్యోతో న

చన్ద్ర) మా॥౯౮

అఞ్జలిస్థాని పుష్పాణి వాసయన్తి కరద్వయ
మ్- అహో సుమనసాం ప్రీతి ర్వామదక్షిణయో స్స
మా॥౯౯॥

గిరిత్రగరళకణ్ఠ శ్శక్రపౌరో నీలకణ్ఠః ప్రబలతరవి
షార్క బర్హిణో నీలకణ్ఠః - అజిర తృణ విసర్ప త్కీటద
ర్పాపహారి స్స లఘుసికలవిజ్ఞ త్వంచ భో నీలకణ్ఠః ౯౯

సర్వ్వసదారసిక సాకరసౌసు మోదా విద్వజ్జ
నాస్సన్తు దః ప్రతికూలహీనాః - శ్రీమత్సుస్వనస్త సమరౌ
పికవాక్యలుబ్ధాః కిం సర్వ్వదైవ లిఖిత్పర సాక్షిలాషాః
కర్ణోత్సుకరటచ్ఛబ్దం సర్వదా ప్రాజ్ఞ ఏవ సన్
సత్కృణోతి బుధః ప్రీత్యా శృణోతి పికభాషితమ్॥౧౦౦

ఇతి వస్తిత రాజశతకం

ప్రథమమ్

శ్రీహయగ్రీవాయనమః

వృత్తరాజశతకము

ద్వితీయమ్.

జగత్త్రయమస్తే పదసుతిన గత్వాంపరదళనం శ
క్తిభ్యోరాదరగ్య్రం స్వ ప ఖచను శీలాం నాలు మృగాః
ఙ్జాకాన్తంలోకేస్మిన్నస్మిన్సువసుశిఖానాం పునరయం
శిఖానాం సార్ద్రిత్వం ప్రకటయతు కస్మిన్నృగపతిః ।

పురా నగసి మానసే వికచ సారసాక్షీస్తృత్వ
రాగసురభీకృతేపయసి యస్యయాతం వయః- స
పల్వలజలే౽ధునా మిళద నేకభేకాకులే మరాళకుల
నాయకః కథయ రే కథం వర్తతామ్ ॥ ౨ ॥

తృష్ణాలోలవిలోచనే కలయ ప్రాచీం చకో
రీగణా మానం ముఞ్చతి కిన్నైరవకులే కామోధనుర్ధ
న్వతి- మానే మానవతీ జనస్య సపది ప్రస్థాతుకామో
ఘనా ధ్వాంతః కిం నువిధౌ విధాతుముచితో ధారాధరా

ధ్వరః॥౩॥

అయి దళదరవింద స్యన్దమానం మరన్దం తవ కి
మపి లిహన్తో మఞ్జు గుఞ్జన్తు భృఙ్గాః- దిశి దిశి నిరపేక్ష
స్తావకీనం వివృణ్వన్ పరిమళ మయమన్యో బాన్ధవో
గన్ధవాహః॥౪॥

సముపాగతవతి దైవా దవహేళాం కుటజ మ
ధుకర మాగాః- మకరన్దతున్దిలానా మరవిన్దానా మయ
మ్మహామాన్యః॥౫॥

తావత్కోకిల విరసాన్ యాపయ దివసాన్
వనాన్తరే నివసన్- యావన్మిళదళిమాలః కోఽపి రసా
లస్సముల్లసతి॥౬॥

కమలిని మలినీకరోషి చేతః కిమితి బకైరవహే
ళితానభిజ్ఞైః- పరిణతమకరన్దమార్మికాస్తే జగతి భవ
న్తు చిరాయుషో మిళిన్దాః॥౭॥

నితరాం నీచోఽస్మీతి త్వం ఖేదం కూప మాకదా
పి కృథాః- అత్యన్త సరసహృదయో యతః పరేషాం

గుణగ్రహితా ||౯||

యేనామన్దమరన్దే దళదరవిన్దే దినాన్యనాయి
షత- కుటజే ఖలు తేనేహా తేనేహా మధుకరేణ కథమ్ ||

అయి మలయజ మహిమాయం కస్య గిరామ
స్తు విషయః- ఉద్గిరతో యద్గరళం ఫణినః పుష్ణాసి
పరిమళోద్గారైః ||౧౦||

పాటీర తవ పటీయాన్ కః పరిపాటీమిమాము
రీకర్తుమ్- క్షపయిత్వా మధ్యస్థానాం పిష్టోఽపి తనో
షి పరిమళైః పుష్టిమ్ ||౧౧||

నీరక్షీరవివేకే హంసాలస్యం త్వమేవ తనుషే
చేత్- విశ్వస్మిన్నధునాన్యః కులవ్రతం పాలయిష్య
తి కః ||౧౨||

ఉపరి కరవాల ధారా కారాః క్రూరా భుజఙ్గ
పుఙ్గవాత్- అన్తస్సాక్షాద్ద్రాక్షాదీక్షాగురవో జయన్తి
కేఽపి జనాః ||౧౩||

స్వచ్ఛన్దం దళదరవిన్దతే మరన్దం విన్దన్తో విద

ధతు గుష్టేరంమిళిస్టాః. ఆమోదం తవచారిదస్త్రరాజ
సైతుం హైజా సైపృజ్యుతిసమీరణా ప్తృదీః॥౧౪॥

ముసుఫబ్రప నంరుతేవ్రస్మి న్యాం సారభలాంభమ
బృధ్యేని మంస్థాః- లోకానామేవ ముదె మహింతో౽
ప్యుస్థాము న్ధితాం నీరః॥౧౫॥

గుణ త్రితుష్టమిళి ద్దైమూపాలతిచూన ముపయా
నైః- శిరసావదాన్యగురవస్యాదరమేనం వహన్తి సుర
భరవః॥౧౬॥

ఘ్నస్త్వంగుణగణవానపి సతాం ద్విజిహ్వైర
సెవ్యతాంనీతః- తానపి వహసి పటీరజ కింపథయామస్త
స్త్వదీయమాన్నత్యం॥౧౭॥

తటిని చిరాయ విచారయ విన్ధ్యభువస్తవ పవి
త్రాయాః- శుష్యన్త్యా అపి యుక్తం కిం ఖలు రథ్యోద
కాదానమ్॥౧౮॥

ఏక స్త్వం గహనేఽస్మిన్ కోకిల న కలం కదాచి
దపి కుర్యాః- సాజాత్యశఙ్కయాఽమీ న త్వాం నిఘ్నన్తి

స్తి సిద్ధయాః కా కాః||౧౯||

కలభతవాన్తికమాగత మళిమెనం యూకదా వ్య
వజ్ఞాసీః- అపి దానసున్దరాణాం ద్విపఘుర్యాణా మ
యం శిరో ధార్యః||౨౦||

అపరతరు కుసుమ సౌరభ సెవనసంపూర్ణ
శుకలకామస్య- పుష్పాన్తర సెవెయం భ్రమరస్యవిడ
ష్బనా మహతీ||౨౧||

పృష్టాః ఖలు పరపుష్టాః పరితో దృష్టాశ్చ వి
టపినస్సర్వే- మాకన్దన ప్రపెదె మధుపెన తవో పమా
జగతి||౨౨||

నయత్ర స్థైమానం దధురతిభయభ్రాన్తనయ
నాః గళదానోద్రేక భ్రమదళికదమ్బాః కరటినః- లు
ఠన్మ క్తాభారె భవతి పరలోకం గతవతో హరెరద్యద్వా
రె శివ శివ శివానాం కలకలః||౨౩||

దధానః ప్రెమాణం తరుషు సమభావేన విపు
లాం నమాలాకారో నా పక్కృత కరుణాం బాలవక్మ్

శ్లో- అయంతు ద్రాగుద్వృత్తః సుమనికరాణాం పరిమ
లైర్దిగన్తానాతేనే మధుపకుల ఝఙ్కారభరితాన్ ౨ర
గ్రీష్మే భీష్మతరైః కరైర్దినకృతా దగ్ధోపి యః
శ్చాతకస్త్వాం ధ్యాయన్ ఘనవాసరాన్ కథమపి ద్రా
ఘీయసో నీతవాన్ - దైవాల్లోచనగోచరేణ భవ
తాద్యస్మిన్నిదానీం యది స్వీచక్రే కిరకాని పాతనకృ
పాతత్త్వం ప్రతి బ్రూమహే|| ౨౫||

శృణ్వన్ పురః పరుషగర్జిత మస్య హాస్తూర
హాన్థ విహ్వాం మనా నమనాగపి స్యాః- విశ్వార్తివారణ
సమర్పిత జీవనోయం నాకర్ణ్యః కిముసఖే భవతా
ఋజ్బవాహః|| ౨౬||

సౌరభ్యంభువనత్రయేపివిదితం శైత్యంచలో
కోత్తరం కీర్తిః కించ దిగఙ్గణాఙ్గణగతా కింత్వేలదేకం
శృణు- సర్వానేవ గుణానియం నిగిరతి శ్రీఖణ్డతేసు
ష్ఠ రానుష్మాస్మిన్ ఖలకోటరె ముగరళజ్వాలాంద్విజిహ్వావ
లీ|| ౨౭||

గిరి గహ్వరేషు గురుగర్వ గుమ్ఫితో గజరాజ
పోత నకదాపి సంచరేః యదిబుధ్యతే హరిశిశుస్తన
న్ధయో భవితా కరేణుపరివర్జితా మహీ॥౨౮॥

వెదాన్తకర్కశకణ్ఠాత్ పాణ్డిత్యపరిపన్థినా- హరి
ణా హరిణాళీషు కథ్యతాం కః పరాక్రమః॥౨౯॥

విదుషాం వదనా ద్వాచస్సహసాయాన్తి నో
బహిః- యాంతాశ్చేన్న పరాఞ్చన్తి ద్విరదానాం ర
దా ఇవ॥౩౦॥

విశ్వాస్య మధురవచనైః స్సాధూన్యే వఞ్చయ
న్తి నమ్రతమాః- తానపి దధాసి మాతః కాశ్యపి యా
తస్తవక్వను వివెకః॥౩౧॥

అన్యా జగద్ధితమయీ మనసః ప్రవృత్తిరన్యై
వ కాపిరచనా వచనావళీనామ్- లోకోత్తరా చ కృతి
రాకృతిరార్తహృద్యా విద్యావతాం సకలమెవగిరాం
దవీయః॥౩౨॥

గిర్భిర్గురూణాం పరుషాక్షరాభి స్తిరస్కృతా

భూయాన్ స్త్రైనతా మహత్త్వమ్- అంఘ్రికాంతో ప్యుపకారోన్ని
ప్రాణాం నటా తుషారో మణిరేవ ప్రసన్నా॥ ౩౩॥

వహతి విషధరాన్ పటీర జన్మా శిరసి మషీపటలం
దధాతి దీపః- విధురపి వహతే తథా కళంకం పిశు
నజనం ఖలు బిభ్రతి క్షితీంద్రాః॥ ౩౪॥

సత్పూరుషః ఖలు హితాచరణైరమందమానంద
యత్యఖిల లోకమనుక్తమేవ- ఆరాధితః కథయ కేన క
రైరుదారై రిందుర్వికాసయతి కైరవిణీకులాని॥ ౩౫॥

పరార్థవ్యాసంగా దుపజహదథ స్వార్థపరతా
మభేదైకత్వం యో వహతి గుణభూతేషు సతతమ్- స్వ
భావాద్యస్యాంతః స్ఫురతి లలితోదాత్తమహిమా స
మర్థో ధీరాణాం నిత్యం స జయతి తరాం కోఽపి పురుషః॥

వంశభవో గుణవానపి సంగవిశేషేణ పూజ్య
తే పురుషః- నహి తుంబీఫలవికలో వీణాదండః ప్రయా
తి మహిమానమ్॥ ౩౬॥

అమితగుణోఽపి పదార్థో దోషేణైకేన నింది

తో భవతి - నిఖిలరసాయనమహితో గన్ధేనోగ్రేణ ల
శునస్త్వం ॥ ౩౮ ॥

ఉపకార ఏవ తనుతే విపద్గత స్సద్గుణో నిత
రామ్ - మూర్ఛాగతో మృతో వా నిదర్శనం పారదోత్ర
రసః ॥ ౩౯ ॥

పుష్పోద్గత్వాణానాం నిజమునులా హేలా పుర
హితా ఉహెూకారం కారం పుష్పాది శఠంస్పృశు
యత - శ్వమస్త స్వస్తా నయన సుమమాలార్చ
నపదం వపు స్సద్యః ఫాలా నలభసిత జాలం స్పదమ
భూత్ ॥ ౪౦ ॥

యుక్తం సభాయాం ఖలు మర్కటానాం శా
ఖాస్తరూణాం మృదులాసనాని - సుభాషితం చీత్కృ
తమాతిథేయీ దన్తైర్నఖాగ్రైశ్చ విపాటనాని ॥ ౪౧ ॥

నిష్ణాతోపిచ వేదాన్తే సాధుత్వం నైతి దుర్జనః-
చిరం జలనిధౌ మగ్నో మైనాక ఇవ మార్దవమ్ ॥ ౪౨ ॥

నైర్గుణ్యమేవ సాధీయో ధిగస్తు గుణగౌరవమ్-

శాఖినోన్యే విరాజన్తే ఖణ్డ్యన్తే చన సద్రుమాః॥౪౩॥

పరోపసర్పణానన్త చిన్తానల శిఖాశతైః- అ
చుమ్బితాన్తః కరణాస్సాధు జీవన్తిపాదపాః॥౪౪॥

శూన్యేపిచ గుణవత్తా మాతన్వానస్స్వకీయ
గుణజాలైః- వివరాణిముద్రయన్ద్రాగూర్ణాయురివా
సజ్జనోజయతి॥౪౫॥

విపినే ఘోరతమేఽస్మిన్మాకురు పిక పఞ్చమా
రావమ్- కాకావళి రఘునాతే కులాయమావృత్య రౌ
తి ఘోరాణి॥౪౬॥

పరగుహ్యగుప్తినిపుణం గుణమయమఖిలై
స్సమాహితం నితరామ్- లలితామ్బరమివ సజ్జన మా
ఖవ ఇవ దూషయన్తి ఖలాః॥౪౭॥

ధత్తేభరం కుసుమ పత్రఫలావళీనాం ఘర్మవ్య
థాం హరతి శీతభవాం రుజంచ- యో దేహమర్పయతి
చాన్య సుఖస్య హేతోస్తస్మై వదాన్య గురవే తరవే న
మోస్తు॥౪౮॥

హాలాహలం ఖలు పిపాసతి కౌతుకేన కాలాన
లం పరిచుచుంబతి ప్రకామమ్- వ్యాళాధిపశ్చ యత
తే పరిరబ్ధుమద్ధా యో దుర్జనం వశయితుం తనుతే మ
నీషామ్॥౪౯॥

దీనానామిహ పరిహాయ శుష్కసస్యాన్యౌ
దార్యం ప్రకటయతో మహీధరేషు- ఔన్నత్యం
విపులమవాప్య దుర్మదస్య జ్ఞాతోఽయం జలధర తా
వకో వివేకః॥౫౦॥

గిరయో గురవస్తేభ్యోఽప్యుర్వీ గుర్వీ తతోఽపి
జగదండమ్- తస్మాదప్యతిగురవః ప్రళయేప్యచలి
తాత్మానః॥౫౧॥

వ్యోమ్ని మషీం కురుతే చిత్రం నిర్మాతి యత్న
తస్సలిలే- స్నపయతి పవనం సలిలైర్యస్తు ఖలే చర
తి సత్కారమ్॥౫౨॥

హారం వక్షసి కేనాపి దత్తమజ్ఞేన మర్కటీ- లే
ఢి జిఘ్రతి సంక్షిప్య కరోత్యున్నతమాసనమ్॥౫౩॥

శుభాశుభావసంసర్గః కస్యాస్మిన్నితి కారణమ్
ప్రవిశ్య గర్భాంతరథ్యాయమ్యత్త్రిదశైరపి నేష్యతే ॥౫౪॥

సాన్ద్రగంధనానిధనికాత్పరిలిప్తృష్ణాతో యదా
స్యంభజేన్మలినతాంకిమిదం విచిత్రమ్- గృహ్ణాస్స రాగ్ధ
శుచివారినిధిః పయోఽపి మేఘో ఽయమేతి సకలో
పి చ కాళిమానమ్ ॥౫౫॥

జనకస్యాపి శేషజాతిః కాష్ఠంభసంజ్ఞైస్స్వ
జ్ఞః- స్వగుణైరేవ పరీరణయుతోఽని రథాపి మహీ
మానమ్ ॥౫౬॥

ప్రసిద్ధిర్హేతుర్వ్యాతానాం ప్రాయః ప్రభుపరి
గ్రహః- సహస్రం జలధౌ శంఖాః పాంచజన్యస్తు విశ్రు
తః ॥౫౭॥

ధూమాయితా దశదిశో దలితారవిన్దా దేహం
దహన్తి దహనా ఇవ గన్ధవాహాః- త్వాం నన్తరేణ మృదు
నా ప్రమదా ప్రమదానుగుణ్జ స్వస్ప్రసమస్తే కిల కోకి
లస్య ॥౫౮॥

శ్యామాసు హరిణీభిః కరజాగ్రజాగ్రదుద్ధామ
కార్శ్యనిశ్చైః కరతీవ్రతమైః - ప్రైవ పరాధికం తాపం
కాలం ఘాపి ముక్తాపి నాస్తి ఖలు హరిణీ రసస్య నేష్టం ॥౫౯॥

గర్జితమాకర్ణ్య ఘనానాం గభీరం మాయూరీ శార్ఙ్గజా
తోపి. హరిణీ శురుత్పతితో ద్రాగగ్రా న్యాకుఞ్చ్య సీంవ
తేన ధృతమ్ ॥౬౦॥

అతిపతితయా దవజ్వాలా సప్తరగమనా పనాప
రో భవతి- మంరామ ఖిన్నశరధ్రి) పర్ణసరయు కాష్టమిశ్ర
నం కుసుమే ॥౬౧॥

అపసరమనుసరహారం పరిమళ బహుళేపి తే
తకీకుసుమే - ఇహానహా మఘం వలాభో భవతి పరంధూ
ళిభూమానసరం వపనమ్ ॥౬౨॥

గర్జితిశర నవవర్షాని వర్షతి వర్షాసు నిస్సృష్టనా
మసుః- నీపోవవం సకుటు తే నవపల్లవజనసంపర్కే తై
న ॥౬౩॥

సీంతయా స్థాంతయా దూరతయా దాస

లోలుప్తైర్మధుపైః- ధావిత మిభరాజధియా హావ్యాని
దస్తతో మహాపః॥౬౬॥

సుజనోపి హాస్యప్రతిభ్యః శమన వసరకైనయా
చితసన్యస్యాదా- సురతాస్తరె రుపస్థం ప్రియ మపి
పుత్రం శపత్య హో జననీ॥౬౭॥

సుజనో హి యాతిశాన్తిం పరహిత బుద్ధ్యా నా
శకాలేపి- ఘనోష్ణపిచస్థసలరు స్సరభయతి ముఖం
కుఠారస్య॥౬౮॥

సా ధారణతరుబుద్ధ్యా న మయారే ఇరస్తవాల
వాలోపి- లజ్జయసి మామిదానీం చమ్పక సౌరభ్యని
ర్భరైః కుసుమైః॥౬౯॥

కుమ్సైః పరిమిత మప్యైః పిబలి పపాకుమ్ళ సంభ
వో౽- మ్భోధిః- ఆత్రిరిచ్య తే సుజనస్య కస్పిజ్జనకం నిజె
న చరిత్రెన॥౭౦॥

రె రె కోకిల మాభజ మౌనం కించి దుదఞ్చయ పం
చమరాగమ్- నోచెత్త్వామిహ కోజానీతె కారకప

ష్యశశిహి తే మాతే॥౭౦॥

సరసో౽నాపి సుగన్ధో మధుకరబన్ధో వృథా త్రి
మసి- ఇహ రూపమాత్రసారే చిత్రలిఖిత కమలకల్హారే॥

ఆకలితోదయ మాశా పాశా దాశ్రిత్య కోకిలా
ఽఽకృతమ్- పాకప్రవణే తస్మిన్ కాలే రసవారితః కథం
జీవేత్॥౭౧॥

గర్జసి మేఘ న యచ్ఛసి తోయం చాతక పక్షీ
వ్యాకులితో౽యమ్- దైవవశాదపి పశ్చిమవాతః క్వ
త్వం క్వాయం క్వ చ జలపాతః॥౭౨॥

జలదశ్రయన్తి బహవో బలాహకా దిశి జీవనా
ని సహసాయఘోచితమ్- కలశోద్భవేన కరపల్లవోదర
చులకీకృతస్త్వమసి కేన యాచితః॥౭౩॥

సతాం ధనం సాధుభిరేవ భుజ్యతే కాదయ
ష్యాతఫలాని భుజ్యతే- దురాత్మభిర్దుశ్చరితాత్మనాం ధ
నం భవన్తి నిమ్బాః ఖలు కాకభోజనాః॥౭౪॥

ఉత్తుఙ్గమమ్బుజ సమాన పుష్పం బృహత్ఫలం

ఖ్యాతి వ్యపేమెవ- యూరాప్యపాలోక్య విహారతాతే
మహాన్ముహూర్త [illegible] తాని తానా॥ ౨౫॥

గంగాగంగ [illegible] శా ఖా వ [illegible] తెనిస్త్రిణం ప్రాప్య
[illegible] సైపి సంపా- సుస్నాన తథాయ ప్రభావానిపదృశ్య
ము ప్రమాణా స్పృశ్య [illegible] తయా॥ ౨౬॥

కర్పూరపూర [illegible] లవాల కస్తూరికా కల్ప
[illegible] విహా రాము [illegible] ప్రా
[illegible] గుణానాం [illegible] ॥ ౨౭॥

మత్స్య [illegible] తస్య [illegible] రయా దే
తస్య తాం భవతి [illegible] వచనే యా [illegible]
విహార రథః కళత్రం ప్రాప్తం [illegible] మహిమానస్య
రాజః॥ ౨౮॥

మార్గస్య ముద్వహ విశాల మహీం పరీనామ క్షే
త్రం తథా మణిమయం నిలయేమ మహం- పట్టాభిషేక
సమయే పృథివీపతీనాం బాహ్యస్థితస్య కలధౌతస్య
ముద్గాసశ్రీః॥ ౨౯॥

ధుత్తూరధూర్త తరుణేన్దునివాసయోగ్యస్థానే
పిశాచపతినా వినివేశితోఽసి- కింత్వైరవాణి వికసన్నిత
ముఃప్రయాతి చన్ద్రోపలస్స్రవతి వార్ధిరుపైతి వృద్ధిమ్
కిం తేన మేరుగిరిణా రజతాద్రిణానా యాంవా
శ్రితాహితరవ స్తరవస్త ఏవ- మన్యామహే మలయమే
వ నగాధిరాజం శాఖోటనిమ్బకుటజాఅపి చన్దనాని॥

నిష్పద్మం శిశిరేణ ధీవరగణైర్నిర్మత్స్య నిష్కా-
ర్శకం వ్యాధైర్నిర్విహగం నిరమ్బురవిణా నిర్నాళికం
దన్తిభిః- నిశ్శాలూర ముకారి సూకరగణై ర్నాప్యేక
మాత్రం సరో హా హా ఘోద పరోపకారక పయోదా
నైనమాం పూరయ॥౧౨॥

కాన్తిస్సైకనకాచల ప్రతినిధిః కాన్తా కుచ
స్పర్ధిత సౌభాగ్యం క్షితి హాల దర్శన విధౌ త్వద్భూప
ర్వ్యకం దర్శనమ్- సౌరభ్యం సకలాలకాయిభవతో జ
మ్భార కిం బ్రూమహే కర్పూర ప్రతిమాలతా యదిస
సైత్వయ్యేవ సర్వేగుణాః॥౧౩॥

కాకావృకాః కోకబకాశ్చ కేకాః ప్రణష్ట
యస్మిన్నిదమేవ యాచే- కోలాహలం దూదురుల ఈ
ఋధ్వం పుంస్కోకిలః కూజతి మఞ్జురావమ్॥౨౪॥

గమ్యతేయది మృగేన్ద్రమన్దిరం లభ్యతే ద్విప
కదకుమ్భమౌక్తికమ్- జమ్బుకాలయగతేన లభ్యతే వ
త్సపుచ్ఛఖురచర్మ ఖణ్డనమ్॥౨౫॥

మూలం భుజఙ్గై శ్శిఖరం విహఙ్గై శ్శాఖా ప్లవ
ఙ్గైః కుసుమాని భృఙ్గైః- సంసేవ్యతే చన్దన పాదపో
యం పరోపకారాయ సతాం ప్రవృత్తిః॥౨౬॥

శ్యామం వపుర్వహతు చుమ్బతు సత్ఫలాని ర
మ్యాము సంచరతు చూతవనాన్తరేషు- పుంస్కోకిల
స్యచరితాని కరోతు నామ కాకః కలధ్వనివిధౌ సతు
కాక ఏవ॥౨౭॥

జ్వలితాశజ్వాలాభి స్స్థితవతిరవావద్రిశిఖరే పి
పాసుర్మాధ్వీకం ప్రవిశతి సరోజం మధుకరః- తదన్త
స్సంరోధం నగణయతి సద్యస్సముదజని నహార్ద

స్వాపహాయందిమ్పృశతి ఫలైస్తాస్త్రరసైః।౮౮॥

కిం కేతకీ ఫలతి కిం పనసస్య పుష్పం కిం నాగ వల్లిరిహ పుష్పఫలే ప్రసూతే- కస్యాపి కోఽప్యతిశ యోస్తినతేన సద్భిస్సం పూజ్యతే కదలీ యానీ తతః ప్రసిద్ధిమ్॥౮౯॥

క్షుద్గోలూకసఖప్రపాతరిగళత్వతూ అపిస్వా శ్రయం యేనోజ్ఝన్తి పురీష పుష్టవపుషస్తైకేచి దన్యేద్విజాః- యేతు స్వచ్ఛతగఙ్గితీబిసలసల్లాశయు సంవర్ధితా గఙ్గానీరమపి త్యజన్తి కలుషం తే రాజహం సా అమీ॥౯౦॥

ఉడుగణపరివారో నాయకోఽప్యోషధీనామ మృతమయశరీరః కాన్తియుక్తోఽపి చన్ద్రః- భవ తి విగతరశ్మిర్మణ్డలం ప్రాప్యభానోః పరసదననివిష్టః కో లఘుత్వం న యాతి॥౯౧॥

రేరే శిఖావళశిఖాభరణాయ బర్హభారం ధిశే త్యనునయాన్నను కిం దధాసి- శిల్లాయ వామచరణాగ్ర

క్ష్యే దయె నిధాయ నిర్ఘృణ్యే తే దిశసినిర్దయమధ్యమా
నః॥౯-౨॥

ఉత్తంసాయ సఖె మయూర భవతస్తాపిఞ్ఛపి
ఞ్ఛాభరా దేకంచన్ద్రకమర్పయేత్యనుసృతో దత్తైన
రోమాఞ్చసౌ- వ్యాధాస్తు ప్రసభంనిరుధ్యచరణై రా
పీడ్యహిత్వాఘృణా మాదాయాస్య కలాపమగ్ర్యగుణభూ
వస్త్వంమార్జనం తన్వతే॥౯-౩॥

నభసి నిరవలమ్బే నీదతా దీర్ఘకాలం త్వదభి
ముఖనివిష్టో త్తానచఞ్చూపుటేన- జలధర జలధారా
దూరతస్తావదాస్తాం ధ్వనిరపిమధురస్తె నశ్రుతశ్చాత
కేన॥౯-౪॥

భృఙ్గాః తుషారాశు నవకింశుకసంభ్రమేణ వ్యా
జృమ్భమాణ శుకచఞ్చుపుటం ప్రవిష్టః- ఆశాం విహా
య మధుమోహవయస్త్వై స్సముత్సైర్గిర్గళస్తు మిచ్ఛతి
స్వరం పరితస్యమానః॥౯-౫॥

యెవర్ధితాః కరికపోలమదేన భృఙ్గాః ప్రోత్ఫుల్ల

ల్ల పఙ్కజ రజస్సరసీకృతాఙ్గాః- తే సాంప్రతం ప్రతి
దినం గమయన్తి కాలం నిమ్బేషు చార్కకుసుమే
షు చ దైవయోగాత్ ॥౯౬॥

శ్రీశో దాసామ్భోజే త్రిదశ సరిదమ్భోజమ
హోరహారిర్నాభిపద్మే మధు మధుకరో యః కిల ప్రా-
సక్తైః పాదస్మిలత్తపనకరతాపవ్యతికరా ద్వ్యర్థాసం
ప్రత్యస్మిన్వ్యత్యహహ మరుభూమావిలుఠతి ॥౯౭॥

ఆకాశస్యామ్బరాఖ్యా హరిరితిగమనం పర్జు
రస్యాభిధానం కాకస్యాపి ద్విజత్వం విషమ ఫణిపతే
ర్నామ భోగీ భుజఙ్గః- తు ద్రాక్షా శర్కరేతి ద్విరదము
గజలం దానమస్థైనమాన్యం కేచిన్నామాని చైవం దధ
తి తనుభృతస్సన్తి సాదృశ్యరాశి ॥౯౮॥

పూర్వం కల్పతరు ప్రసూనమదిరాస్వాదేన
మోదస్వినీ దివ్యద్దివ్యతరఙ్గిణీ కమలినీ ప్రేఙ్ఖోలికాన్తే
లినీ- దైవాదద్య ముహీతలే మధుకరీ నిష్పావపుష్పే
చ్ఛయా భ్రామ్యన్తీకృకలానవక్త్రౌకుహరం హాహా నష్ట

శ్లో॥ హంతె॥౯౯॥

మాకన్దై మకరన్దసీధుమధురె పున్నాగయూని
భ్రమద్భృఙ్గీనాద వినోద భాజి పటుకె పుష్పోద్గమా
మోదిని- అన్యేష్వ ప్యవనీరుహేషు పరితః ప్రాప్తేషు
కాచిల్లతా హాలా కణ్టకితం తరుం శివశివ స్వైరం స
మాలిఙ్గతి॥౧౦౦॥

ఇతి పణ్డితరాజశతకం

ద్వితీయమ్

శ్రీ హయగ్రీవాయ నమః

పణ్డితరాజశతకమ్

తృతీయమ్.

ఆమేదారాత్రం మూజంత్స్వమితిగళశోషం కిమ
యసే తవ భ్రాతః ప్రాప్యం పరభృతక కిం బత్ర్యా-నశు
యమ్- పరిత్యా పూర్వం కిం వితరతి రసాలః ఫలమ
యః పికః కాకః సాస్థః కథిరపిచ సర్వోఽపి సదృశః॥

శతేధుత్వార ఖత్తైః పరిమృదితపస్పృదః కావి
మోహజనిత్వా ప్రాప్యాభిఖ్యాం తదాఖ్యాం కనకమి
తి పునః కాఞ్చనస్యాపి లోకే- ముస్తం ముస్తం స్మరా
శిగ్మణిమకుటత మైత్రలబ్ధ్వావకాశం సోఽజానీశేక
మశం స్మరసిచ న పునః పూర్వవృత్తాన్తమేశమ్॥ ౨॥

పోతోద్యుస్తర వారిరాశితరణే దీపోఽన్ధకారా
గమే నిర్వాతే వ్యజనం మదాన్ధకరిణాం దర్పోపశా

స్త్య స్ఫుటః- ఇత్థం తద్వ్యపమార్థితాం శమయితుం ము
ధ్యాజనైశ్శక్యతే మన్యే దుర్జనచిత్త వృత్తిహరణే ధా
తాఃఖగోన్నాద్యమః॥ ౩॥

హంసాః పద్మవనాశయా బలిభుజో గృధ్రా
శ్చమాంసాశయా పాన్థాః పక్వఫలాశయా పరభృత
శ్చూతప్రవాళాశయా- ఆమోదానుభవాశయా మ
ధులిహః ప్రాప్యమాశ్రితాశ్శాల్మలె తేష్వేకోపి హి వాఞ్ఛి
తం న లభతే కోయం తవాభ్యున్నతిః॥ ౪॥

ఆమూలాదున్మూలయ భూగత సారం ప్రభఞ్జ
నో శిరస- దిశి దిశి విసరత్పరిమళగన్ధభరాం మాలతీం
మాత్వమ్॥ ౫॥

పటుత్రోటికోటి ఘటితఫణిరాజన్యశిరసః పత
త్త్రాణాం పత్యుర్గగనతలజఙ్ఘాలగరుతః- దరిద్రగ్రామీ
ణాస్థవిరశబర చ్ఛిన్నపటలచ్ఛటాగ్రే జాగ్రద్భిర్మశక
నికురమ్బైః కః పరిభవః॥ ౬।

గ్రావాణో మణయో హరిర్జలచరో లక్ష్మీః ష

రోమాళ్యానుషి ముక్తాగుస్సికలాః ప్రవాళలతికాశ్శై
వాలమప్యుస్సధా- తీరేకల్పమహీరుహాః కిముపరం
నామ్నాపి చాపోనిధిర్ద్వారే కర్ణరసాయనం నికట
తస్తృష్ణాపి నోశామ్యతి॥౭॥

యాతే యాతముతస్థితే స్థితముపర్యాలో
కితే లోకితం యద్యద్రాజశుకోఽయమాకలయతే శు
ద్ధాన్తమధ్యస్థితః- తత్సర్వం మణిభిత్తిమాత్య భవతా
చ్ఛాయాశుకాఙ్గీకృతం తస్మిన్నర్ధసుఖం వితన్వతి
గిరస్తూష్ణీంత్వయాస్థీయతే॥౮॥

అయి డమ్బరమారకూట ధత్సే కనకస్యాపి
యదన్యతో నికామమ్- నికషా నికషం హి తత్తథా
చెదనుమన్యే సుదృశామలఙ్క్రియా త్వమ్॥౯॥

జగత్ప్రాణిప్రౌఢే నికటముపయాతే పతివా
రాద్విసమ్రా ఆమ్రాద్యాశ్శుకపికవచశ్చాటుపటవః
సురాభాణ్డాఙ్కస్తే వహతి నన తే తాళహతకే సుదుర్వృ
త్తైతస్మిన్ తుతిరిహా పునః కా చ మహతామ్॥౧౦॥

శ్రీ

ఏణాలింసంభ్రమేణ త్యజగవయసభయం నైర
ధస్స్వైరమాస్స్వ క్షోభం మాగాస్త్ర రమ్యో విహారగిరిషుమి
స్స్వచ్ఛమైవా ద్భభల్లి- హారిస్ట్రిః పారవృశ్వా నిఖిలవ
సభువః కేవలం మోద తేసా మాద్యత్కుమ్భీష్ట్రికుమ్భ
స్థలవిపులతటీ ముక్తముక్తాకలాపైః॥౧౧॥

ముక్తాఫల త్వా మిభకుమ్భసంస్థం పణ్యాన
సౌమిష్యతుమాం సలోభి- కిరస్త్రగుఞ్జాభరణాః కిరా
తాః కిం తేన హీరాయత మహార్ఘతా తే॥౧౨॥

సతావృక్షుర్వాలె నచ మలయజె సౌమ్యగ
మహె ఫలెవా పుష్పేవా త్వయివసతి యాదృక్పరిమ
ళః- పరం త్వేకోదోషః ఫలపరిణతౌ చూతనితరాం
పికైకాతా కేవా గురులఘువిశేషో నగణితః॥౧౩॥

త్వం సామాన్యతరుభ్రమేణ సకల క్షోణీరుహా
స్తోపతౌ మాకస్టైపి కిరాతపాతయ ముధామాస్మిన్సహ
కారం హరాత్- ఏషశ్లాఘ్యజనస్య జీవిత మశిప్రా
హాస్యబన్ధుర్మధో స్సర్వస్వం మకరధ్వజస్య విజయా

మాత్యః పితానాంగురుః॥౧౪॥

దానార్థినో మధుకరా యదికర్ణతాలైర్దూర
కృతాః కరివరేణ మదాన్ధబుద్ధ్యా- తస్యైవ గణ్డతలమ
ణ్డనహానిరేషభృఙ్గాః పునర్వికచపద్మవనేచరన్తి॥౧౫

హెహంసపక్షిపుటయస్స జలం వివేక్తుం శక్తి
స్యసంప్రతిభటిః క్వనుతే ప్రయాతా- కాసారవారి
శైవలాంవలితాంపదిస్వారాదాతుమిచ్ఛసి బిసాఙ్కు
రవాఞ్ఛయాత్వమ్॥౧౬॥

ఉత్ఖాతాన్ ప్రతిరోపయన్కుసుమితాం
శ్చిన్వల్లఘూన్వర్ధయన్నత్యుచ్చాన్నమయన్పృథూం
శ్చలఘుయన్విశ్లేషగాడాన్ సంయుతాన్ - వక్రాన్ క
ణ్టకినోబహిర్నియమయన్ సంరోపితాన్పాలయన్మా
లాకారఇవప్రయోగసమయేరాజాచిరంజీవతి॥౧౭

ఏతావత్సరసిజకుట్మలస్య కృత్యం భిత్వాచ్ఛ
స్సరసి వినిర్గమో బహిర్యత్ - ఆమోదో వికసనమిష్టి
శాని వాసస్తత్సర్వం దినకరకృత్యమామనన్తి॥౧౮॥

హంసోధ్వగ శ్రమ మపోహయితుం దినాన్తే
కాంరణ్ణశాక బకకజ్క్రకులం ప్రవిష్టః- పూర్ణోఽయ
మిత్యపహాస న్ని లున న్నిపతా న్నిచాశ్రయోహి మహా
తా ముపమాన హేతుః॥౧౯॥

ఛాయారమ్యానుశాఖం ఫలముపిరసవత్సద్విజా
నాంనివాసస్స్వ స్తప్తానాంచ తాపంశమయతి నిఖిలం
సర్వదాయంరసాలః- తస్మిన్నన్యత్రకీశః ప్రసభము
పగతాఽ ధర్త్స్యయత్యగ్రతోఽయ స్సోపైక స్త్రత్రసో
పేదయమపిచ సదుః కల్పవృక్షేణ సూనమ్॥౨౦॥

యద్వ్రక్త్రింయుహుర్జేషు సైన ధనినాంబ్రూహి
సచాటూన్స్య పానైపాంగర్వవచశ్శ్య ణోషిన చ తాన్
ప్రత్యాశయాధావసి- కాలె బాలతృణాని ఖాదసి సు
ఖం నిద్రాసి నిద్రాగమే తన్మే బ్రూహి కురఙ్గ కుత్ర భవతా
కింనామతప్తం తపః॥౨౧॥

కింజాతోసి చతుష్పథే ఘనతరంఛన్నోసి కిం
ఛాయయాచ్ఛన్నశ్చేత్ఫలితోసి కిం ఫలభరైః పూర్ణోసి

నైకం సర్వదా- హంసద్వన్ద్వేషు సహాశ్వ సంప్రతి శిఖా
శాఖాశతాకర్షణక్షోభోత్పాటన భఙ్గనాది జనితం స్వై
రైవదుశ్చేష్టితైః॥ ౨౭॥

తూష్ణీం తిష్ఠ చకోర సంహర గిరస్త్వం కీర హా
రావతత్త్వగ్వాచో విరమన్తు బర్హిణ భవత్కణ్ఠోపి విశ్రా
మ్యతు- ఏతన్నూతన చూత పల్లవదళ గ్రాసోల్లసత్కం
ఠాలవ్యాహారః కలకణ్ఠ ఏష కిరతి శ్రోత్రేసు ధాశీకరాన్

హంసీరబిస్దక సరోజ దళాగ్రయేణ ముక్తాని
లోభయసి ముక్తికదమ్బరశ్మిః- ఆదాయ పాణిము పరీ
క్షితుమస్య ముక్తాఫలైః కిమితి మత్సరమాతనో
షి॥ ౨౮॥

కవిత్వే వాదిత్వం ఘనకమనుమ సౌరభగుణో
ధనిత్వే దాతృత్వం విపతరుఫలే స్వాదురసతా- కులీనే
సౌజన్యం కువలయదళే రాగరచనా నరేన్ద్రే విద్వత్తా
పరభృతము సూయసవచః॥ ౨౯॥

జాతం ప్రాభవమద్య తే విధివశాత్ కిఞ్చిత్తద

ప్యస్తతో ఝఞ్ఝామారుత మాసమాత్ర మథవా మాసే
ద్వయం స్థాస్యసి- ఏత స్మిన్నవ వాటికాః కతికతి వ్యర్థం
త్వయోత్పాటితా హా వాప్యః కతి శోషితాః కతి దిశో
ధూళీభిరుద్ధూళితాః ॥ ౨౬ ॥

ప్రసీదతు పయోద తే హృదయ మాశ్రితే పాత
కేయదస్యత ఇమె గుణాః పునరనన్య సాధారణాః-
న నీచజనయాచనం నశరణార్తరాలోచనం నద్వా
రవిమోచనం ననిజదుర్దశా సూచనమ్ ॥ ౨౭ ॥

జ్ఞాతా త్వన్మృదుశ్వటతా సువిదితం మిత్రాను
కూల్యం చ తే సన్నా)తాశ్చబరాశ్రయాశ్చబహవః ప్రా
బల్యకాలేతవ- త్వత్సమ్పత్తి ఘనం దినం హి సువిత్తం
హా ఖోదకిం బ్రూమహే సౌజన్యం ప్రకటీకృతం హి భ
వతోహం నైర్మల్య కాశాశనైః ॥ ౨౮ ॥

తాపోనాపగతస్తృషాపి నకృశా ధూతా నధూ
ళీ తనోర్నస్వచ్ఛన్దమకారి శష్పకబళః కానాము కేళీ
తథా- దూరోత్ప్లుతకరేణ పుద్ధతినా శ్ప్రుష్టాన హో

పద్మినీ ప్రారబ్ధోపధవైర కారణము హేయార్యా బోర్హ్ర
రకోలాహలః॥ ౨౯॥

కస్త్వం లోహితలోచనాస్యచరణో హంసః కుతో మానసా త్కింతత్రాస్తి సువర్ణపఙ్కజవనా న్యమ్భస్సుధాసన్నిభమ్- త ?రీరం నవరత్నఖణ్డఖచితం కల్పద్రుమాలఙ్కృతం శమ్బూకాః కిము సన్తి నేతి చ బకై రాకర్ణ్య హీహీకృతమ్॥ ౩౦॥

మృగమద మా కురు గర్వం పరిమళమాత్రేణ తంత్వయ్యుపయాని- పరిమళశీతలతా నిర్మలతాస్సుకుమారతా చ కర్పూరే॥ ౩౧॥

వృధా కథం నృత్యసి చాతక త్వం న కాలమేఘో యమిభోమదాన్ధః- స తావదృశేభ్యో న దదాతి కించి త్స్వాతజ్జదానం మధుపేభ్య ఏవ॥ ౩౨॥

కాకాః ప్రభుప్రణిహితాః పికపఙ్క్తిబాహ్యైస్తా కష్టబృన్దముకరన్దరసాన్పిబన్తు- ప్రాప్తేవ సన్నసముదాయ కఫఘూతకరన్ని ఖర్జూరాని కలవిఙ్కమపూజితాని॥

ఏకంద్విజంచ స్పృహణీయవాచం మత్తద్విరేఫంచమధుఃపుపోష- సతోగుణానప్యసతోపిదోషాన్ జాత్యావిహీనో నవివేక్తుమీష్టే॥ ౩౪॥

సూక్ష్మభూయస్స్వయమపి పరానస్వనశ్చన్న సంద్రార్ధ్రానుర్ద్తై రసమనుదినం దత్తఘాసానురూపమ్- హిత్వా మాత్సర్యాదయముయతే హోస్వయం వృశ్చికాదిర్వృత్యాప్యన్యం వమయతి నృణాంమక్షికారుక్షిగామి॥౩౫॥

హంసోనభాతి బలిభోజనబృన్దమధ్యే గోమాయుమణ్డలగతో నవిభాతిసింహః- జాత్యోనభాతితురగఃఖరయూథమధ్యే విద్వాన్నభాతి పురుషశ్చనిరక్షరేషు॥౩౬॥

అస్మాన్విచిత్రవపుష స్తవపృష్ఠలగ్నాం స్త్వం నైవముఞ్చసి సఖేయదివా విముఞ్చ- హాహన్త కేకివహానిరియం తవైవభూపాలమూర్ధని పునర్భవితాస్థితిర్నః॥౩౭॥

ఏతేయుషాం కరుణమారుత దూయమాన దావా
పత్రైః కబళితేయుమహీరుహేషు - అమ్యూచనచే ్లవదము
ఖ్యసిషూవిముఖ్యపక్షిం పునః క్షిపన్నిర్దయ కస్యహే
తోః॥౩౮॥

అన్యేతేవిహంగాః పరాంద పురతో ధావన్తిత్య
క్షాతురా వాపీకూపతటాక సాగరసరిత్తోయముబద్ధా
దరాః - చిత్రం పశ్యయ ఏష చాతకశిశుశ్శుష్క
కణ్ఠో ఉపిసన్నాస్యం పశ్యతి నూపసర్పతి నచప్రవస్తా
తి నూర్ధ్వం యతి॥౩౯॥

ఉచ్చైరేషతరుః ఫలంచవిపులం దృష్ట్వైవ పిహృ
ష్టః స్నేకశ్శా రాస్యగతం నిరస్య కఠినం తస్మారికే
ళంగతః - తత్రారుహ్య బుభుక్షితేన మనసా యత్నేకృతే
భేదనే ఉప్యాశాలస్య న కేవలం విఫలితా దధ్యాగ్రతా
భూన్నతాహి॥౪౦॥

రసాలులపమాధురీ ప్రథిత సత్ఫలం పక్షిణశ్చర
న్నిసహితేయకః ప్రకటయన్నిమాం ప్రసుతే - పికస్తున

వడ్డ పన్నగ మొన కదల్చి స్ఫురత్ప్రతాపయుతి ది
క్కులెల్ల నిండ బ్రహ్మాండ కటాహ పూర్ణ ౧౫||

శ్రీ పద్మభవ సరస్వతులు సద్యప్రసన్న వదన
యుతాన్వితులు - జాల్యశాల్యములై ప్రేమించు ధాత్రి
మాంకళిమునకు సమీపానన ||౧౬||

వాలకన్నె జటా రాన్నియు గరుడ యుతగ
జలధరం పిపాసయా - స్తోత్ర పూర్వ యుతి విశ్వమున్ను
నా మానసము హస్తము దారతో ||౧౭||

విధి రెండవ విశేష సర్గణీయుడై కరుణ పల్లవరటు నై
వాడరా - హాహాకారములు చ ఠయి స సమా
పూర్ణకన సోకమున ||౧౮||

తా మించు సుధాకరకరాన్వితదివ్యరూప ప్రభా
గ్రఫీరవసత స్సుఖము స్సు కాకర - ప్రసన్నకరమును నడ
మతి గ్రంథస్థ పూర్వ్యత్వ ధామము తక్షణము సౌకర్యాలు ||

ప్రాంచిత్పత్రిక నీత ఎవ సరస గాల పైన సూచె
తన్నిర్మించు లాప్తవ దినాని గని విపదో మసమ్యతి

మాన్యస్థానే భూయః కాంచన స్తైత్రసారే స్వరసే పాదః
ముద్విసు సైరంభ స్త్వషు పుటోదికం ముఖపలోదీప్తం
కులెబెర్యశః॥౪౬॥

మణిసైపరాగపూర్ణాం వికసితవదనా మనల్ప
జల్పే ఉపత్యాయివపలె ఉపివసరసాంఘ్రి మరకతం
వాసరోబినింత్యజసి॥౪౭॥

హేమాభ్రశాఖోనభాహాన చ్ఛే దేనకప.చేసవా-
తదేవతు మహద్దుఃఖం యమ్మృజ్జాసమతోలిన మూరలా
కస్తూరికాం త్రిణభుజా మటవీచరా జోంవి
స్వస్యనాభిముపధాయవృధా చకార- మాగాథోవిధిస్స
కలదుర్జన లోలజిహ్వాపూ వెఘ నిష్పత్తి చెత్పకలోప
కారః॥౪౮॥

మార్జారోలభతే సమజ్జులకుకాలా పెనకోదూ
పాలం కస్తూరికాహరిణస్య సారథభద్రే స్వ...నస
మూష్యతి- ప్రీతి నాన్నప్తి మదయాంగతాత్ర పశ్చై ర్న్యాప్రథ
గ్వృధస్త్రైస్వ నాతాన్యద్ర్వాయాం ఘవి పన్ని కెజఃపవిక

శాఖ్యస్త్రీగుణగ్రామాణః॥౫౦॥

యేషాం దృష్ట్వానయనసుభగం వజ్రవారాఙ్గ
నానాం దేశత్యాగః పరమకృతిభిః కృష్ణసారైరశా
రి తాసామేవ స్తనయుగజితాః కుమ్భినస్సన్తిమత్తాః
ప్రౌఢా మూర్ఖః పరిభవవిధౌ నాభిమానం విధత్తే॥౫౧॥

కస్త్వాదిస్సురసౌధినోంతి జగతీంపీయూషగర్భైః
కరైః కస్త్వాద్వ్యాజలధారయైష ధరణీం ధారాధరస్సి
ఞ్చతి - గ్రామంగ్రామమయం చనన్దయతి వా కస్తా
ది త్రిలోకీంరవి స్స్వాధూనాంహిపరోపకారకరణే నూ
విధ్యవేషుంమనః॥౫౨॥

తోయానా మధిపతి రాకరో మణీనాం శైలా
నామధియపదం మహాన్మహద్భ్యః - అగ్రాహ్యాయ
విభవసి త్వమేవ తావల్లోకానుస్వాగ్జగతి తదా జనా
పలమ్బః॥౫౩॥

అనాస్వాద్యగంధియతీ యువాహ మహతీ ర్మస్వాద్రిడి
క్షవ్యధా మహాద్రామతి వర్ణతేన కతిధి ర్వాణ్యాకర

త్యాకులః- కుమారో నిత్యశో బిభర్తి యస్యా పుష్పాణి
లోకత్రయం తేనైవాయ్యనిర్ధారహత్య మధికం వర్వ
ర్తి సర్వోపరి॥౫౪॥

మధూకె మాధ్వీకం పిబసిశతపత్రేఽపిరమసె
మధూళీపాళీభి ర్మధుపసహకారేఽపిరమసె - వసన్తే
వాసన్తీమధుమధురమశ్నాసి బహుశో మరావేశోఽ —
నైతదపికుటజె యద్విహరసె॥౫౫॥

సన్త్యన్యేఽపి ధరా ధరాః క్షితితలె వల్మీక గు
ల్మావలీ వ్యాళాభీల సృగాలమర్కట కటద్భల్లూకభిల్లా
కరాః- తేనర్ధ్వసురధేను సన్తతసుధా సుస్నాన ధౌతా
మణిస్తోమాకార సురన్మరుద్గణ కనద్ధామాన హేమాచ
లః॥౫౬॥

కుక్షో వా మలినోఽస్తువా మృగమదః కింజాత
మేతావతా కోఽప్యన్యోఽ నవధిశ్చ మత్కృతి నిధి
స్సౌరభ్యమేకో గుణః- యేనా యం స్మరమగ్నచేతనవన
థిః ఫాలె కపోలెగలె దోర్మూలెకుచమణ్డలె చకురచేష

స్థంభురక్షిప్రశాఖాసు॥

పిశునస్సమారోహసి కిం సుజనసమాజాం క్షిప్తస్సో జన్యః- కరటః కిం న సముల్లంఘతే కలకణ్ఠపదం రసాల యా శిఖరేః॥౫౮॥

సుజనానామపి హృదయం పిశునపరిష్వఙ్గ మలినమిహ భవతి- పవనః పరాగవాహీ రథ్యాసజ్జైర జస్వలో భవతి॥౫౯॥

ఖలః కరోతి దౌరాత్మ్యం ఫలం పతతి సాధుషు- రావణేన హృతా సీతా బన్ధనం తు మహోదధేః॥౬౦॥

నిశ్శబ్దం గజపతిర్గ్దానధారా మారాధ్య స్వభ్రమరటనాన్యమాన్యన్నైషీః- యావత్త్వం స్ఫురతి కరాళకర్ణతాళస్తావత్త్వం నవనళినీవనీమపేయాః॥౬౧॥

మధునవసుధాం స్వాదంస్వాదం నిపాయ్య నిరన్తరం నిశి నిశి నిజక్రోడక్రీడన్న్యయాని నిమీలితః స్మరసి కిము తామూతామద్య త్వద్గతపరాయణాం భ్రమర నలినీం దిశు భ్రామ్యన్విలాసవివృంభితః॥౬౨॥

ఇహ రూపమాత్రసారే కాసారే చిత్రభాజిక

ప్యారే సకృత్సనాళవగస్త్యా మధుకరజస్త్యా యుధాత్ర

మసి॥ ౬౩॥

నపేత శ్వాపి యత్ర్న నికురుమ్బె ఽధిరమ

తేసముత్కర్షః కాలస్య చిబుకచపునార్ఘ మమకే-

సమత్రిస్త్రీనాముపి మధుని కాఙ్క్ష మధులిహాస్యమాత్ర

యత్ప్రక్షోయపవధిలవ వరిముఖ॥ ౬౪॥

రూపమురస్త్రం ప్రేమవశం

క్వచిత్కృపే చిసయా

వదః నవిస్తగతి రాజీవరాజీవశః సం హృది॥ ౬౫॥

యస్య క్షీరమహార్ణవే సహాభువః పారిజాతా

దయేయ బిమ్బం యస్య సుధామయం త్రిభువనాధీశ

స్య మూర్ధ్ని స్థితిః- వృత్తిర్యస్య చరాచరప్రియకరా

తస్యోదయో కేవలం సంకోచః కమలస్య దుష్కృతిర

సాని దైర్మ్యనతా రాధికః॥ ౬౬॥

శ్రీమత్పద్మాకరవ్యాఖ్యాత రత్నమకరవత యమాధీయుణ

హమకో మధురా మస్త్రస్యముపవసదీధిమ విశర

వసన్తే ప్రోద్భ్రాన్త స్ఫురిత మధుపవ్యాహార భరితో నవతేవి

స్మరస్త్వ్యాఃక్వచనసహకారవ్యతికరః॥౬౨॥

ఆస్వాద్యాత్ర మధూని షట్పదము దమ్మాగాః

దమ్భజృమ్భరిమాకస్త్వస్య పికాస్సృతారితవతో మూ

ర్ఛానమధ్యాసితః-ప్రత్యాసన్నతమోపి తేఽపివసతే మె

నార్పితాతాదృశీ మాధ్వీతస్య వివేకవిచ్యుతిరియంసా

ధుణ్యామితస్సతే॥౬౮॥

నీరజాన్యపి నిషేవ్య నిర్భరం తీరజాని కుటజా

నివాఞ్ఛసి- చఞ్చలత్వమిహ చఞ్చరీక తే సహజంకథ

మునన్దిమోక్ష్యసి॥౬౯

పీతమత్రమధుయా పితానిశా భృఙ్గసర్వతు ది

శాఙవిస్మృతక్వ- హీయమాన సుషమాం హిమాగమో

పద్మినీంయదివానావలోకసే॥౭౦॥

గళితాని మధూని సర్వతో భువికీర్ణాని దళాని

మారుతాత్- అధునాపిచహన్త మాధవీమ్మధుపైతాము

జానావముఞ్చసి॥౭౧॥

ఉపానీతం దూరాగా త్వరితమురి ముపా భ్రాంయత మ
రుతా సమాయాసేద స్మిన్మధుర మధులోభాన్మధుకర-వ
రం మారిబాధః కుపితఫణిస శ్చన్దనతరోః పునర్జ్ఞ వంయా
యాంద్యదితదిహాలాభో౽యమతులః॥ ౭౨॥

భ్రాతర్భ్రామ్యలవఙ్గవల్లిషు పిబస్వైరం నవామ్రేభ
రుహా మార్ద్వీం మాధవికా మధూని మధు రాగాన్వీత
స్త్వమాస్వాదయ- కస్మాదాపతితో౽సి కేతకమిదం య
స్మిన్సుదీర్ఘం రజో నైత్రే క్షిపతి కణ్టకాః ప్రవిశతాః కృ
న్తన్తి మర్మాణ్యపి॥ ౭౩॥

నాలిఙ్గితా నవలవఙ్గలతా నవాపి సమ్భావితా వి
పినః కలగుఞ్జితేన- ఆస్వాదితా నపది కాచ నగీతర
వ్యా మాకన్దకోరకముదీక్ష్య మధువ్రతేన॥ ౭౪॥

కిం నపశ్యసి మహాన్ద్రిడజ్జుషో శీదీధితిరసావ్య
దన్త్యతి- మీలితైవ నళినీ హమా కృథా స్తత్మధువ్రతమా
థా పరిశ్రమమ్॥ ౭౫॥

మస్తకస్థల మదస్య తాత్వయా యత్రభూరి

స్మరరోషాన్వితాహితః - వల్మీక పరిహీన సౌరభారో

వతేస భవనేష్వలోభసే ॥౨౬॥

వల్మీకవనురోహాని వన్యికాభై భవేకుసుమి

నీం నిష్టుప నే- భాస్వ్రతే ఆయతిపుష్పకైరయస్మిన్

స్త్రవద శే ఉనురజ్య నే ॥౨౭॥

ఘాయధి క్తిబిడాభి రాభిరభితః పుష్పత్వి

సూనాసూవరామస్ఫులప్ఫరసుత్రమైః పరిమళై స్నిగ్ధైర్వ

ఘూర్ణైః మన్దస్పన్దవతా శిపేన మరుతా సంశీలితా

శ్చదిహ స్త్రాస్త్రైమ్యాన్థజనాస్త్యజన్తి సరస్సస్త్రీ రేఖావ్యాలం

మజ్జ్నైః ॥౨౮॥

మూశాః ఖపం కమలకిరణైరేష సన్త్యేవ సన్స్కార

ధ్ఫీః ప్రాలేయాంశు ర్వ్యదిహ కుముదా మోదమావిష్క

రోతి - నానుగ్రాహ్యం యదసి మహతామీదృశానా ము

యం తేము న్యేకాలాదిహ పరిణతః ప్రాక్తనో దుర్విపా

కః ॥౨౯॥

సమ్యాభి స్తవమానసే సరసిజత్వత్యకత్రైరాస

నీతాస్సర్వా స్త్రాః క్షుభ స్తవాయి పరమోబస్థు ర్వివ
స్వానపి- త్వం చెదద్యగుణౌనవద్య శశిరేశితా విలైక్ష్య
ర్వసిప్రాయః ప్రాయః ఇదంతదత్ర పరమం దృష్టా పద్మ
ష్టంఫలన్॥౮౦॥

యావత్త్వాం నఖలు హసన్ని త్రైరబిణ్యో యావ
త్త్వాం తరణికరాః పరామృశన్తి- యావత్తే మధు విభవో
న వైరుంఛన్తి తావన్నాధ్వీకం వికరసరోజషట్పదేభ్యః॥

రుచిరతిరుచిరా శుచిత్వమస్త్యైశ్వరస్యధృతస్స్వ
యమేవశజ్వరేణ- కమలినిమలినీకరోషి కస్మాత్సఖి
దమిష్టమదీక్ష్య లోకకాన్తన్॥౮౨॥

సానస్తం బిసినీదళే విహరసై భుజ్ఞైష్వ కోకిలతా
శ్నశ్వన్మిన్నసి రాజహంస తదపి త్వం కింనురాజీవినీమ-
ఏతాక్షదైవవశా దుపాగతివలో దృష్ట్వైవ మాధ్వీవలి
హెయా మాధ్వీలాభజాషా మహోచ్ఛమనసి ద్వేషోసం
యుజ్యతే॥౮౩॥

వైరుఖ్యం మృగలాఞ్ఛనస్య మమనోనితాన్తి

మర్త్యవ్యాఘ్రాం సోఢాఽయె మృగశారికా మధులిహా స్స
ర్పస్త్రియన్నాన్నిశం- జల్పన్తి మధురాక్షరాణి మధుప
శ్రేణీధ్వనిచ్ఛద్మనా యత్రాక్రందమ్బు కుకుద్వతీ హాస
తిమాంత స్తై మనస్తాప్యతి॥౨౪॥

ఏకస్మిన్సజని రావయో స్వమజని ఘ్వచ్ఛేసరోవా
రితే భ్రాతఃకిళ్పు సహైవ కాని చిదహో న్యత్ర వ్యతీతాని
వా- లబ్ధంతా పురసత్వయా మృగదృశాం కర్ణావతంసా
స్పదం శైవాలం విలుఠామి హామరవధూ పాదాహతే
పాథసి॥౨౫॥

విభ్రమ్య కాననమసౌ దివసావసానే వ్యుష్యవ
షట్పద యువా హృదయం బబన్ధ- నాతీవ చెన్నలిని మా
నమురీకరోషి కో ఽన్యో ఽథవా మధులిహాం మధునా
వలమ్బః॥౨౬॥

సౌరభ్యేణ సమాప్య ఘోషికకుభః పుష్పాని పు
ష్పన్ధయాన్ యాతా తన్త్ర వృత స్తథాపి కియతి స్త్వం
యాన్త్ర రామ్యా మనీః- అస్మిన్ దాశపురే పురస్తాత ఇ

తో విన్యస్తరిరంస్రామిష్టే మాలాకారద్య తెలవజ్ఞలతికే

సైగుణాన్ జ్ఞాస్యతి॥౮౯॥

కిం కేకీభిశ్శిఖణ్డమణ్డితతనుశ్శ్యామకిం సుస్వరః

కింవాహంస శకున్త బాలపికవత్కర్ణామృతం స్యన్ద

తే- కాకః కేసగుణేన కాఞ్చనమయే సంస్థాపితః పఞ్జ

రే కిం వాహంస ఇవాఙ్గణే న్దధవళః కిం కీరవత్పాఠకః॥

ఏతస్మిన్ మలయాచలే బహువిధైః కిం తైరనేకై

రద్భుతైః కాకోలూకకపోతకుక్కుటగణై రేకో౽పి

పార్శ్వస్థితః- కేకీహాజలి చేత్తదా వికగిత వ్యాళావళీబన్ధ

నాస్పృశ్యస్స్యాదిహ సర్వలోకమనసామానన్దసశ్చన్దనః

ఘోరాట్టాద్ధల్లినీప్రకామవిషమ డాక్కారము

స్త్ర్యర్వసం గాహం గాహ మరాళకణ్టకయుఖచ్ఛిన్నాఙ్గకే

శామ్బరః- కృచ్ఛ్రాదద్యగమద్వ్యథామధికతయా త్వేవ్య

వృథా కయా హన్త క్రౌడుర భూద్వేషా ముల శల్య కి

మ్బా కపివాన్తకః॥౯౦॥

మాద్యత్కుఞ్జరకుమ్భకోటిదళనప్రోద్యత్క్రు

ఠః శైత్యసక్తైర్నాతుల్యా ధృతపుష్పస్య సుస్వరవతీ మాధోత్కటతాం
వార్ధకే - తత్రాప్యహ్యాదిపం మాజయుక్తభయాద్ధ్యా
గర్త సంవర్ధితైః ప్రోత్సాహైరపి సారమేయః శుభిరోద్ధం
సరూపాయతే ॥౯౧॥

ఏష షట్పద యువా యదా యదా కుసుమయాం-
పయతి యామినీ స్వయి - దుర్వహేత దపి నాపచీయతే
దృష్టి నీరహవేదనా హృది ॥౯౨॥

ఉపైతి స్వాద్వ్యయసా చ శాల్మలి తరోర్నిస్సారహా-
గామపం మాకన్దస్య చ పస్యనాస్య విపినే జానాసి నూన
ఝణా - ఏతస్యైవ నవనవైః పరభృతాః పాదాతికాః
కాననే మాధ్వీకప్రచురక్రకా మధులిహో గాయన్తి
గాఢం యశః ॥౯౩॥

ఆస్వాదైక్యసుకషాయ మఞ్జరీ మురు ప్రేమా-
నుబన్ధ్యా శరణం మాకన్దస్య యశాంసి కోకిల యువా నిర్గా-
తబిత్రిత్రైషు - మాధ్వీకాని నిపీయ తస్య మధుపాః స్తైస్తైర్నవ
గుణైస్తన్యమిః కో బ్రూహాద సతాం సతాం ద్విజమహో

స్త్వాశ్రితం వైష్ణవైః ॥ ౯ ॥ సందూ

అస్తాంగాధరబాహుశీ సవిధిస్సం స్వర్గ ... గడ

రతః సమ్భ్రమా విషయాత్కృతోన సమనాగత్య ...

మ్ప్రపితః- కిమ్భ్రమస్సహకార తావక సుతాస స్త్వ

దృషైర్దుర్లభా స్సారశ్చైయదర్వగా స్సహురహా

ప్రీతానిదూరాసపి ॥ ౯ ॥

ఫలితస్య రసాలశాఖినః ఫలదానవ్యసనైకశిల్పి

నః- వినయాత్ప్రపిబామి కిన్విదం శ్రమనుప్రాధ్వగ

పాదపల్లవైః ॥ ౬ ॥

ఉన్నిలయన్తి కుసుమాని మనోరమాణి కైనా

మనాశ్రిత దేవ స్వమహామహితాని - కిన్నై చ్ఛేరం కిధ

యదోహద మస్తి తస్య యాంద్యో విసర్జిత మశోకమ

హీరుహస్య ॥ ౭ ॥

గర్వాయనైవ కచ కోరకచ్ఛలగుచ్ఛధ ర్మ్యత్త

షట్పదభువా విభవేన కిం వు- వామ భ్రూణాం చరణ

తాడనదోహదానికిం నామనస్స్మరసి తావదశోకతాసు॥

లః కైనస్కైరశ్వ్యామరుభూరుహస్త్రీవి తతైశ్శాఖాశతై
వార్ధకైః పుష్యత్పుష్పలతాన్వితై రమృదితైర్జీయా
శ్వహాభ్రంసమాః - అశ్రాన్తం శ్రమలబ్ధపాన్థజనతాన
ర్యార్థనిర్వాహణం క స్త్ర్యాసాత్త్వికమస్తరేణ భువనే·
విశ్వాతుధర్మాశయః॥౯౯॥

ఆయాన్తి త్వరితా గభీరసరితాం కూలేషుభూ
మీరుహాంమూలేయ శ్ర్వథకానిదాఘమథితాఃక్ళత్యాం
తదేషాం పరమ్- సత్వప్పైర ధివాసనం నిబిడయా
యచ్ఛాయయా పాలనం యన్నైరుపజీవనంచ ప
వనైఃకృత్యం తదుర్వీరుహామ్॥౧౦౦॥

ఇతిపద్గిత రాజశతకం
తృతీయమ్.

శ్రీ హయగ్రీవాయ నమః.

వృత్తరత్నాకరం

ప్రథమమ్.

యావన్నీలనిశోపలాంఛితయశోయాసీద్యశోయాస్తీ
యాదైకదాయినీ - అవనీతలమావసోఘమన్యే నవనీత
ఘనసారసారసాహాసి ॥౧॥

కరటకటకక్రాజకమానసం వృష్టాని కిం మహా
యాస్త్రై - అయమిహాపురాసవసః పరిచయమపి తే
సహానితే ॥౨॥

ఇతో వస ప్రహామస్త్రైవాజ్యాదివదుష్కనాః
నమస్తే నావినాకిస్త్రై పదిలభ్రాంతిపట్టుదః ॥౩॥

నమతే నాపి చకితేన చాపి రూపాదిన్ని కశ్చిదుల్క
ష్టః - యత్పుష్టాని మిళిత్వా నరస్తమహత్త్వమేతత్రై

కలయసి మృణాళకణ్ఠం విహారసివి నిసీద మేఘసా
న్నష్టం - అయి రాజహంస సత్కృష్ట నీహా మనోహారి తత్ర
క్షణం వారి ॥౪॥

[illegible]

[illegible] ॥

[illegible] ॥ ౨ ॥

[illegible] ॥

[illegible] ॥

[illegible] ॥ ౧౦ ॥

[illegible]

[illegible]

ధత్తే పూర్ధని దుస్సహాం జనమణి రుద్రామహా
మచ్ఛటా శ్చాయయాభిః షడ్భిశ్చాన్ నిదాఘమప్యతాగా
శ్రీణాంసిపృష్ఠైః ఫణైః శైత్యంచయుత్యసి నైవనైవధన
తశ్శాఖా స్స్వనిస్స్వరితా నైనాశాసుచతస్సృతైతవయ
తస్స్వమస్య యుజ్జృమ్భితః ॥౧౬॥

నిధానం గతాన్నానాం ధీరమ్యతః శ్రీస్స్వయస్సా
మితః ప్రీతస్సైతే నాం ... జాపోజఃనిధన్ - ఇగంవా
చానీమ శ్చకకమత పాటీన దుకర గ్రహగ్రాహాత్మ్యగ్రక్ర
కచవికచావాన్న రథయమ్॥౧౭॥

గ్రధిత పటమిశ్రక్ష్మైః ... సైహద్రైరత
వమహాజడః - పులయజన్మమసూభి రవాగ్రితో యన
తఎవఫలెననయుజ్యతె ॥౧౮॥

సుమతిరపిచత్రైరపి ప్రవాళైరపి కుసుమై రపి
తిక్తతాం విదిత్వా - ఉపవసనే సఖి ఫలాశయాకిం పు
ష్పితవానపితిక్తఎవనిమ్బః ॥౧౯॥

ఆలానబన్ధన మథా జ్యూళె తీవ్రపూలె మూధోర్

ణాస్య చరణాహతిసర్గ నైవ కస్తీరవ్యాయది సహాత
ముదాః శ్రావా పూగంసుతః మీతభుజాః సదనాస్త్ర
ము। ౨౦॥

అపస్య దుర్వాక్ సటాటోపమగ్నస్యాపి కేస
రీ। హాభృతః పురుతేజోభాంగస్య పిసమ్ జ్ఞారః॥ ౨౧

ఉత్తుంగనుత్తమాంగస్య మస్తకస్యస్థలోచనః - అ
సన్నపి సనాదజ్ఞై ఫ్రోత్సాహశాం మృగాధిపః॥ ౨౨॥

బహ్వనప్యాఽపి మాంసస్య స్వహస్తభరణమః -
క్యాపి స్వద్యన లయప సోప్సదరం నైవ పూర్యతే।

సర్వత్ర యది లభ్యేత కృణ్యతేః పోషణీయతా
వాస్తా- పథిపథి సులభా న లభ్యతే కుత్రచిదపిక
ల్పతరుః ౨౩॥

దగ్రాన ముకుపేక్షత్వః ప్రవేశం నదదాసిచేత్ -
పద్మశ్రేణిస్య కాహానిః పురె పూరవనెష్టితె॥ ౨౪॥

నక్రస్య స్థాన మాసాద్య గజేన్ద్రమపి కర్షతి- స
ఏవ ప్రచ్యుత స్థానాచ్ఛునాపి పరిభూయతే॥ ౨౫॥

హంసాస్స్వర్ధుని ధవళాః పశ్చాబ్ధ్యో బహిరా
సతే- అన్తర్విశని మనుహామ్రిమతా మిాద్య త్తిగణ॥
సన్త్యన్యేపిధరాధరే హుతభుజశ్శృఙ్గేషు శృఙ్గేవ
ధూమాని క్రౌఞ్చ పుఙ్గాణ శాల్మలి పవన ప్రస్తారవిస్తారి
తాః- తేనస్త్వే గజకర్ణతాళ యుగళీ వాత్యా వితత్యా
హతజ్వాలాటజ్ఞ్యాః టచ్ఛ్యా ఘట్టన దగ్ధ్వా వాన తా
వానళః॥ ౨౮॥

కెరింకురుష్వ పరభఙ్గ్య సరోరుహాణి గాహ
స్వైరంతటని మ్మగణీ పయాంసి- భావానురక్త కరణీకర
లాలితాస్త్రే మాతఙ్గ కుఞ్జ వృగరాజ రణాభిలాషస్।
అయి శ్రీకాసిక సూరి హామ్నే పచ్ఛ్య శచ్ఛ్య
యా- అలంభవేనభూపాల ః కేనసన్తి మహీతలే॥ ౩౦
సన్త్యాషితోఽపి పూర్ణేన్దు చక్రవాకైర్నగణ్య
శ్చ్యకైః- కిం చకోరాస్వదానాత్తా నసన్తి పృథివీత
లే॥ ౩౧॥

జ్ఞానస్త్వైవ సదావమోరనిశరా మూధశ్శ్రయః

భ్రాన్త్ర రాజస్థాప్యశ్వరఘూషరక్ష్మీబలభిన్న్త్ర త్రైధమాస్యా
కృతైః చక్షుస్సోత్కృష్ట మాధుర్యధురధుర్ధారా రాసు భా
రోచిషాం మానుష్యం కిము వచ్యులగ్నహృదయా హా
నన్త్రి భేశాధమాః ౩౨॥

కింశుకే కింశుకాః సుష్య రాగామాశాని రోధిని-
మహాలాన్మ్యలే చల్లవితే పుష్పితే ఫలితే ఽపి నా॥ ౩౩॥

వాన్తైర్వ్యాకోచయ విచారయ శీమనాన్తైస్స
ఖాగ్గయత్వ మఫవాకర కారిణా తైః త్వద్వారిబిస్త
పరిపోషితజీవితస్య నానాగతిర్మృతి వారిద చాత
కస్య॥ ౩౪॥

అస్త్రియస్యాపి సర్వత్ర నీరం నీరజమధ్యగం త
భాషిత మరాళస్య మానసం మానసం వినా॥ ౩౫॥

శ్రీహయగ్రీవాయనమః.

శ్రీ పరవస్తు శ్రీనివాసాచార్యుల య్యవారలుం గారి
ప్రథమ పుత్రులగు శ్రీ రామానుజాచార్యులయ్యవా
రలుం గారు రచియించిన పంచశతరాజశేఖరము తెనుంగు
నందు ప్రకృతము సంగ్రహమయిన పద్యములు పే
ద్యారమ్ము మంచు శతక పద్య సంఖ్యలతోం గూడ నిద్రిం
దసమ్మ వేయంబడినది.

(౧।౧) కం॥ డమ్ములం బరమశివుడు పెంపొ
నై మహోపాసంగౌల్చ ద్వయమ్ములనైన నెమ్మలి హృ
దయము కరిగించి రక్షింపు మయ్య శ్రీహరి వాదుష
లంపా॥

(౧।౨) కం॥ చిరకాలశిక్షితులు చిత్తరుకులనం
బాష్పలను ద్రావయఁదగుం గాని మహింజరితమువ తె
ట్లువానికి। టారకు సక్కరందమెట్టుతు మైద గ్రోలుస।

(౧।౩) గీ॥ దిమ్ములెన్నను ముక్కిలి తరింగిణీ
డం బెకనుం గొండెరు మలను గండె తేంటిఃపూలరజా
డపులుఃబోలుపుష్పగలదె! స్తవము పశుయిడిచిజా

స్తవముఁ జెప్పుము ॥

(౧౹౪) కం॥ ఘనరాజసగానశిపుఁస్మనిజస్థ
ము వ్యర్థముట్టుతీరుగ వికసించిన పద్మినిఁ గానని యూత
విభ్రమమునునిష్ఫలంబు చేయంచుఁ జగమువిలోకా ॥

(౧౹౫) గీ॥ అశివనాంత పుష్పఫలగుచ్ఛసరసి
ఈఁగునకుఁ గానిదరిఁ జేరదచ్చటగాగంధఫలిని రమ్యమై
దిగాదెయడవి యిను రంతగాదె బ్రహ్మాయాజ్ఞ మెపుంపు
త్తరంబు గాక॥

(౧౹౬) కం॥ బకబకరాదె కిఁగలిసో పకమాత్ర
కుఁ ద్రాక్షకొప్పతాలిమిఁ బలుకుఁ బకరాజముగర్వము
నెంచ కదివ్యరసాలరసముఁ ద్రావిననహహా॥

(౧౹౭) కం॥ మలయాచల సంసర్గముఁ గలిగి
నఁ జెంబసపుఁ దదుపు గాదు వేమరులోఁ జలనారముగా
గనివారల కెట్టిసహాయమున్న రసమెట్టావపుడు॥

(౧౹౮) కం॥ తరగలచేదారంచేను సాగరమా
నీనిష్ఫలమలుగద నీయాడంబరము వ్యర్థములు వ్వ

స్తా। తుగ్రై తురిపారి నమగుణరునీకు దరిన్।।

(౧॥౯) కం॥ ఆనగము జేరి యరియో।లాన
స్వేనని చింతెలప మాలతి పు। వ్వానాలుగు కాల్లది ప
తు। వానారిటనిది యు(బకవుసరగా పెఘనౌ॥

(౧॥౧౦) గీ॥ ఆమ్రభూమీదు జలకణ మభిషిం
చి। చాతకమ్మపిల్ల రాజ నీరదరసకు మలిభ్ఘునవసరసత
యను గాంచి కాకి కాక। యన్న పద్మాల కొలదు
తెన్నెలేల॥

(౧॥౧౧) కం॥ క్షితి పారిజాతము మధు। వ్రతము
గనాయత వకొ్పు వపుక నైపటన్। క్షితిఁ జెడి తిరుగు
చుసుంతు।ప్రతిసుంబంబాదు ప్రతిఘరారుహా మందున్

(౧॥౧౨) చ॥ ప్రమదముతో రసాల ఫలరా
జాధరం బాగడొం ద నారికే। ళము జెగడొంచె చెట్టు
కొనలంది యులావేసిరు గాగవూ లము నిడగాం చెనం
తరములం బవళంబులు మానహాసిదా। డిమఫలజాతిగుం
డెలువిడెం ద్రవస్వేదమున ల్లినయ్యోంగో॥

(౧॥౧౪) ఉ॥ చెంచు వెలంది యొక్కరితయ
సింగపుఁ గోర్కెసరల్ రక్తి వెాదఁచెత సమదిగించుఁబడిన
వావర మొప్ప ఫలించె కేశ ... చు గ్రహించియ
కొక్కలనసప్పు డెఱఁగసేయు ముక్తాఫలంచు గ్రహిం
చి గుంజదివస మంచపుడేరనఁ జైనకర్కటా॥

(౧॥౧౫) మ॥ హరిణాదుల్ బెగడొందుఁ గిరాతులకు
స్త్రీ హజ్ఞానముఁగా లేదునా గంధకల్ రాఁటలేదు తాష
సులక్షుంగా మెచ్చ్యయు వసుమిత్రఁ దీక్షసబాగ
ల్ సుగంధము దిగంతంబెల్లనిం డింపఁగా నైలంబుఁగా
జూపు మనస్సు వారమకటా వెమేసుంచు మువ్వారితోఁగా

(౧॥౧౬) గీ॥ మలినమతిభృంగ మూదరించపంగనే
దు సన్నుటంచుచుఁ పాదమొందుకుముమబ్బ సబ్బణంచె
తు నలుపుచే నానరుసతుల సురులు సంపెగా కుశల
మైకొరలుగాత.

(౧॥౧౭) కం॥ సింగంకరగ నీవపులు పోడ్గాంబ
ది శకులు మూది మొగ్గఁ చేరం బోళ్లను గాని శరసాప

(౧ ౯౮) కం॥ గరళమ్ము మింగ్గి గిరీశుం డురగ
ములను మ్రింగె నెమలి యూస వారం బొప్పుగాగ
నీలకంఠతఁ జరఁగె తిప్పఁ గాకీటగర్వభంజక చూడా॥

(౨ ౧) ఉ॥ దిక్కులు దంపులెల్ల మదదీప్రక
టంబులటంచు వారి చయము సిక్కి డబాలి నుండవనముస
ను గలిట్ల సహాసముల్ దా పర్కిన యత్నించుచున
ము బాయము లిప్పుడు నింబా నాయము మెచ్చడ తి
ల్ప గోరెదు మహాస్తి నను బ్రోవవదు గిరాశనాత్మజా॥

(౨ ౨) వ॥ విక్రమ సారసారు చందన్య ప
మాన చరాంగ సౌరభ ప్రకటిత సారస సరస్వతి
లంబున నున్న కాంచన సతులను జెన్ను గాంచమ
త్సారస రాజిపై నెట్టు నున్నయే చంటి యనేక
ఖేక నిలయంబగు పల్లవమందు జెప్పుమా॥

(౨ ౬౯) సీ॥ కోకిలారాధారము దనరంగ వెలె
వృకము పట్టమున్ స్వర్గమలరించి పలుకు లేక యున్న నై
వ్వఁ దైవంగునున్న కాంతఁ బ్రోచవ్వ తమగు నీమాత

వృక్షమందు॥

(౨ ౭౯) కం॥ నిండుమనమున జగ్గమ్మహమునకు ప్రే
లసని మార్గాల గురువ పదము గృహంబు దెలుసుగ్న నే
లంకృతమగు కేళ ఫలము ప్రాపించె తెలుపు నంద॥

(౨ ౮౦) కం॥ పండరు యుచొగి ఘనముగ నొ
ప్పిన చెప్పగిలునె నెరాటిటుపై నెప్పుడునె కల్వ
దపెపెం పొందునై బెంచ నెపము జనమైత్రపూవా॥

(౨ ౮౧) కం॥ గిటు బ్రిప్ప మేము పరచం
దనతరులు పేడు పందు నాగా ట్టు లగ్గుగు ఫుతె
కాంచగు ఫరము లంధరు తెసువగ్గ ధరరతాంబ్రుల్॥

(౨ ౮౨) శా॥ సారథ్యంబగ్గిలం బుమించునే
బుపుణా సాగా మహాభారు హాస్తో రిగ్జంబులంగాం
తెను కరిఫుహై యుంపు త్రి శాస్త్రప నీ చారింజా
తపిం కేశి దెప్పగుణ బ్యాప దెప్పనీయ రెకి రూపా దా
పుటలిహాలభావ ముకేదె లోపుబుజం పీరమ॥

(౨ ౮౩) ఉ॥ ఘనాతము లార ఫేకదికొక్ష

ములారా! కంబులారా! తారకములార యెవ్వకను
రాగభరాశ్రయులార యిట్లనే। మీకు సమస్కరించి
యొకసేయుసు కోరెదన క్షమించుఁడీ। కోకిలకా
కలింపబయసగా స్తరించక సఁగ్రహించుఁడీ॥

(౨ రా౫; ౯౦॥ యొక్కఁడన్యగరాజాప్తుఁ।
నక్కఁడ గజగంధ నాపరాధ కారకుఁడు। నక్కఁల
తాప్రల చేగల। లొక్కఁ ఁటలనుచెక్కఁలొకఁడుఁ
దారకుఁడు॥

(౨ రా౬) గీ॥ భృంగములు పూలమొగ్గలఁ భు
జంగములు స్తనంగములు కొమ్మలంగు విహంగములు
ను। శశికరముసఁ వంకనంబట్టి సేవింతురు। శ్రేష్ఠజనసం
పవకుకోపక్షతింగాదె॥

(౩।౧౪౪) గీ॥ ఓయి కాకంబ నీయుచ్చఁ కూ
యయు మించు। నీకు సేరంబు గలుగదు నిన్ను తియ్య
మావిఁ జక్కని కోవెలతో వసింప రైవ మొనరిం
చెనవి యె నింద్యంబు గాక